Kuntatalous 4/11

Epävarmuuden aika

Verotus

Valtionosuudet

Valtion lainamarkkinat muutoksessa

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Kirjanpitoon liittyviä ohjeita

Tilastoinnin määrityksiä tilastovuodelle 2011 ja 2012

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut vuonna 2012

Perus- ja viivästyskorko 1.6.–30.6.2012

Muutoksia kuntatalousyksikössä

Kuntaliitto
Kommunförbundet

joulukuu

Kuntatalous
Kommunalekonomi
Nro/nr 4/2011

Lehti ilmestyy n. 4 kertaa vuodessa
Infobladet utkommer ca. 4 gånger per år

Julkaisija/Utgivare
Suomen Kuntaliitto
Finlands Kommunförbund

Toinen linja 14
Andra linjen 14
00530 Helsinki
00530 Helsingfors
puh./tfn 09 7711
fax 09 771 2570
www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Painosmäärä 900 kpl
Upplaga 900 st

Painopaikka/Tryckeri
Kuntatalon Painatuskeskus, Helsinki
Tryckericentralen i Kommunernas hus i Helsingfors

Tilaushinnat/Prenumerationer
Tiedotetta toimitetaan kuntiin ja kuntayhtymiin yksi ilmainen kappale.
Alla kommuner och samkommuner får ett gratis exemplar av informationsbladet.

Lisätilaukset à 75 euroa vuosi
Kuntatalouden vastuualueelta/
Tuija Valkeinen, p. 09 771 2084
tai fax. 09 771 2570
tuija.valkeinen@kuntaliitto.fi
Extra prenumerationer
à 75 euro/år av Tuija Valkeinen,
tuija.valkeinen@kommunforbundet.fi, fax 09 771 25 70

Tiedote on myös Internetissä
Kuntaliiton Internet-sivulla
Informationsbladet finns också på Kommunförbundets webbsidor
www.kunnat.net Asiantuntijapalvelut >Kuntatalous > Julkaisut, Kuntataloustiedote >Kuntatiedotteet
www.kommunerna.net > Sakkunnigtjänster > Verksamhetsområden > Kommunalekonomi

Vastuuhenkilöt/Ansvariga
Reijo Vuorento
Jan Björkwall

Toimittanut/Sammanställt av
Tuija Valkeinen

SISÄLLYSLUETTELO Sivu

Epävarmuuden aika **3**

Valtion lainamarkkinat muutoksessa **4**

Verotus **5**
Kuntaryhmän jako-osuus verovuoden 2011 ansio- ja pääomatuloveroista
Kuntaryhmän yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2012
Raamisopimuksen veroperustemuutosten kompensointi kunnille
Vuoden 2012 luontoisetuarvot
Verovapaat matkakustannusten korvaukset vuonna 2012
Työnantajan sosiaaliturvamaksu vuonna 2012
Veronumero käyttöön rakennusalalla vuoden 2012 aikana
Parturi- ja kampaamopalvelujen ja pienten korjauspalvelujen alv-huojennus loppuu
Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien arvonlisävero nousee vuoden 2012 alusta 9 prosenttiin
Kiinteistöverotuspäätösten postittaminen verovelvollisille aikaistuu 2012

Valtionosuudet **9**
Valtionosuusprosentit ja kunnan omarahoitus 2012
Valtionosuudet vuonna 2012 **10**
Hallitusohjelman vaikutus valtionosuuksiin
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus
Valtionosuuden laskennallinen peruste / sosiaali- ja terveydenhuolto
Valtionosuuden laskennallinen peruste / esi- ja perusopetus, kirjastot, yleinen kulttuuritoimi ja asukasperusteisesti rahoitettu taiteen perusopetus
Yleinen osa
Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat
Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset
Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus
Kotikuntakorvaukset
Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus
Ylläpitäjäjärjestelmä ja opetus- ja kulttuuritoimen muu rahoitus
Ylläpitäjäjärjestelmä: Lukiot, ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut
Perusopetuksen lisärahoitus
Valtionosuudet vuonna 2011 **21**
Muutokset vuonna 2011 valtionosuuksiin syksyn 2011 aikana
Muutokset kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen joulukuussa 2011
Kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvän valtionosuuslisäyksen (kohta 3) käsittely kunnan kirjanpidossa
Muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksessa joulukuussa 2011

Kotikuntakorvauskysely 31.12.2011 tilanteesta vuodelle 2013 **23**

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 2011 **24**

Kirjanpitoon liittyviä ohjeita **25**
Lausunto 101: Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely
Lausunto 102: Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin

Tilastoinnin määrityksiä tilastovuodelle 2011 ja 2012 **32**

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut vuonna 2012 **35**

Perus- ja viivästyskorko 1.6.–30.6.2012 **38**

Muutoksia kuntatalousyksikössä **38**

Liitteet: **41**
Yleinen taloudellinen tilanne (liite 1)
Lausunto 101: Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely (liite 2)
Lausunto 102: Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin (liite 3)
Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja (liite 4)

Epävarmuuden aika

Maan hallituksen vuodelle 2012 ennakoima kuntatalouden kuva valtion ensi vuoden budjetin perusteella on hyvin haasteellinen: kuntien toimintamenojen kasvuksi arvioidaan 4 prosenttia, verotulot kasvavat vajaan prosentin. Valtion rahoitusosuus kuntien peruspalvelujen valtionosuustehtävistä laskee 2,7 prosenttiyksikköä, kun kuntiin kohdistuva valtionapujen 631 miljoonan euron leikkaus toteutetaan kokonaan ensi vuonna. Näiden arvioiden jälkeen talouden näkymät ovat heikenneet.

Hallitus linjaa hallitusohjelmassaan:

> *”Hallitus rakentaa kehyspäätöksensä siten, että hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet toteutuvat ja Suomen nykyinen luottoluokitus säilyy. Hallitus sitoutuu toteuttamaan uusia lisäsopeutustoimia, mikäli valtion velan bruttokansantuoteosuus ei näytä kääntyvän laskuun ja valtion talouden alijäämä asettuvan yli 1 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Hallitus seuraa vuosittain em. valtiontalouden toteutumista ja panee tarvittaessa täytäntöön ehdollisia toimia siten, että niitä toteutetaan prosentuaalisesti yhtä paljon. Näitä ehdollisia toimia ovat valtion menojen ja kuntien valtionapujen lisäjäädytys ja sopeutus sekä verojen lisäkorotukset ja verovähennysten karsiminen.”*

Taloustilanne on heikkenemässä ja ainakin alkuvuosi 2012 näyttäisi painuvan jopa taantuman puolelle. Valtiovarainministeriö julkaisi suhdannekatsauksen 20.12.2011. Tuotannon kasvuksi vuonna 2011 ennustetaan 2,6 % aiemmin syksyllä ennustetun 3,5 % sijaan. Vuonna 2012 tuotannon arvioidaan lisääntyvän vain hieman eli 0,4 %. Kasvun hidastuminen lisää Suomen taloudessa ilmeneviä epätasapainoja. Ennuste pitää sisällään taantuman mahdollisuuden. Työttömyys kääntyy lievään nousuun. Katso tämän Kuntataloustiedotteen liite 1.

Suhdannekatsaus on luettavissa kokonaisuudessaan valtiovarainministeriön nettisivuilla, osoitteessa http://www.vm.fi/ asiakohdassa Ajankohtaista.

Näyttää vahvasti siltä, että maan hallitus ei ole saavuttamassa hallitusohjelmassa asettettuja tavoitteita valtion talouden vakauttamisesta hallitusohjelman mukaisesti. Vuoden 2012 maaliskuussa annettavissa valtion talouden kehyksissä vuosille 2013–2015 ja siihen liittyvässä peruspalveluohjelmassa tullaan, tilanteen jatkuessa nykyisenkaltaisena, mahdollisesti toteuttamaan kuntien valtionapujen lisäjäädytys.

Kuntaliiton Kuntatalousyksikkö tulee päivittämään kuntatalouden ennusteet tammikuussa 2012. Kuntaliitto tulee tällöin tarvittaessa käynnistämään kuntatalouden vakautusohjelman laatimisen.

Lisätiedot:
Timo Kietäväinen p. 09 771 2700, 0400 486 043
Reijo Vuorento p. 09 771 2078, 050 667 41

Valtion lainamarkkinat muutoksessa

Taloudellisen ympäristön vallitseva tila on joulukuun EU-huippukokouksen jälkeenkin oma lukunsa. Euroalueen taloudelliset muuttujat osoittavat talouden hiljenemistä, jopa taantumaa. Yhdysvalloista on saatu joitakin positiivisia tietoja, mutta liialliseen optimismiin ei ole aihetta. Jotta euroalueen valtion lainojen markkinoille saavutettaisiin juuri tällä hetkellä ehdoton luottamus, se edellyttäisi mittavia ja nopeita vyönkiristystoimia lähes kaikilta alueen valtioilta. Euroalue ja Eurooppa eivät kuitenkaan ole maailmassa yksin, joten nämä kiristykset voivat vaikuttaa hyvinkin negatiivisesti maailmanlaajuiseen kehitykseen ja talouskasvuun.

Jo ennen huippukokouksen tuoreimpia budjettikuripäätöksiä on keskusteltu ns. eurobondeista. Ne ovat toistaiseksi ehdotuksen muodossa oleva valtion joukkovelkakirjojen muoto, jossa liikkeeseenlaskijana yhteisvastuullisesti olisivat kaikki 17 euroalueen muodostavaa valtiota. Eurobondeilla sijoittaja antaa lainaksi tietyn pääoman tietyksi ajaksi ja tietyllä korolla koko euroalueelle, joka sitten siirtää varat yksittäisille hallituksille. Eurobondeja on ehdotettu tehokkaaksi ratkaisuksi Euroalueen valtionvelkakriisille, mutta ehdotuksen saama vastaanotto on ollut hyvin ristiriitainen. Lisäksi eurobondien synnyttämisen päätöksentekomekanismi on liian hidas, jotta eurobondit olisivat lääke vallitsevaan kriisiin. Koko ajatus tuntuu tässä vaiheessa enemmän puolustustaistelulta kuin uuden luomiselta.

Jotta tilanne olisi mahdollisimman epäselvä, ovat keskeiset luottoluokittajat (Standard & Poor's ja Moody's) asettaneet parhaimman (AAA) luottoluokituksen euroalueen valtiot tarkkailuun mahdollista luottoluokituksen laskua varten. Taustalla on toki huoli valtioiden kyvystä hoitaa velkansa, mutta ennen kaikkea poliitikkojen kyvyttömyys tehdä kriisiä lieventäviä päätöksiä. Toisaalta keskustelu luokitusten pudottamisesta voidaan nähdä myös kannustimena tehdä näitä päätöksiä.

Luottoluokituskeskustelu koskee myös suomalaisia kuntia, sillä Kuntarahoituksen ja Kuntien takauskeskuksen luottoluokitus on vaarassa laskea. Syynä on Suomen valtion ja kuntasektorin läheinen yhteys. S&P:n periaatteiden mukaan sekä Kuntarahoituksella että Kuntien takauskeskuksella julkisen sektorin toimijoina ei voi olla valtiota parempaa luottoluokitusta. Kuntarahoituksen ja Kuntien takauskeskuksen lyhytaikaisten luottoluokitusten S&P on vahvistanut edelleen säilyvän parhaana mahdollisena, A-1+.

Moody's puolestaan ilmoitti 12.12.2011, että se päättää kaikkien EU-valtioiden luokituksista tammi-maaliskuussa. Moody'sin mukaan huippukokous ei kyennyt päättämään toimista, joilla lainamarkkinat saataisiin rauhoittumaan pian. Sen vuoksi euroalue on edelleen altis taloudellisille shokeille, ja alueen yhtenäisyys on edelleen uhattuna.

Luokituskeskustelun lopputulos tulee vääjäämättä vaikuttamaan suhtautumiseen eurobondeihin niin liikkeeseenlaskijavaltioiden kuin sijoittajienkin joukoissa.

Velkakriisin ja mahdollisesti laskevien luottoluokitusten myötä monet niin institutionaaliset kuin yksityisetkin sijoittajat joutuvat miettimään velkasijoitustensa kohteita ja rakennetta. Valtion lainojen rooli on joka tapauksessa muuttunut, todennäköisesti pysyvästi. Mistä löytyy korvaavia kohteita aiemmin AAA-luokitelluille lainoille? Joudutaanko sijoitustoiminnan säännöt kirjoittamaan uudelleen?

Kirjoittajan taustatiedot
Olen aloittanut joulukuun alussa kuntatalousyksikössä rahoitusalan erityisasiantuntijana. Aloitusajankohta on haasteellinen, sillä Eurooppaa ravisuttelevat sekä velkakriisi,

sen osittain aiheuttanut ja sitä pahentava moraalikato ns. reunavaltioissa sekä talouden yleisesti heikkenevät näkymät.

Otan kuitenkin haasteen mielihyvin vastaan tukeutuen (tosin jo kauan sitten) suoritettuihin opintoihin, kokemuksiini eri puolilta rahoitusmarkkinoita sekä yli 10 vuoden yhteistyöhön kuntasektorin kanssa. Toivon voivani olla suomalaisille kuntatoimijoille avuksi niin jokapäiväisissä yksittäisissä rahoitusasioissa kuin myös laajemman taustan tulkitsijana.

Lisätiedot:
Jari Vaine, p. 09 771 2018, 050 562 7687

Verotus

Kuntaryhmän jako-osuus verovuoden 2011 ansio- ja pääomatuloveroista

Valtiovarainministeriö on 15.12.2011 antamallaan asetuksella päättänyt verontilityslain 5 §:n mukaisesti verovuodelta 2011 ennen verotuksen päättymistä maksettujen verojen tilityksissä sovellettavista veronsaajaryhmien jako-osuuksista.

Kuntaryhmän jako-osuus verovuodelta 2011 suoritettavissa tilityksissä on 62,86 %. Tätä sovelletaan joulukuun 2011 tilityksistä lähtien. Aiemmin verovuoden 2011 verot on tilitetty elokuussa 2011 vahvistettujen jako-osuuksien mukaan, jolloin kuntaryhmän jako-osuus oli 63,17 %. Joulukuun 2011 tilityksissä kuntien osalta oikaistaan alkuvuoden liian suuret tilitykset. Tämän johdosta kuntien tilityksiä oikaistaan joulukuussa 2011 noin 76 milj. euron vähennyksellä.
Kuntaryhmän lopullinen osuus verovuodelta 2011 suoritettavista ansio- ja pääomatuloverojen tilityksistä tiedetään kun verovuoden 2011 verotus valmistuu lokakuussa 2012.

Kuntaryhmän yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2012

Valtiovarainministeriö on laskenut kuntaryhmän yhteisöveron jako-osuudeksi 28,34 % vuodelle 2012.

Osuus muodostuu ryhmäosuuden lakisääteisestä osasta 21,99 %, vuosille 2012–2013 väliaikaisesti säädettävästä 5 %:n korotuksesta sekä yhteisöveron verokannan alentamisen aiheuttamien verotulomenetysten kompensoinnista kunnille 1,35 %. Verokannan alentamisesta johtuva kompensaatio on pysyvä ja voimassa myös vuoden 2013 jälkeen. Vuodesta 2014 alkaen ryhmäosuus on täten 23,34 %.

Kuntakohtaiset jako-osuudet on päivitetty 19.12.2011 Verohallinnon Veronsaajat palvelun Tilastot osioon.

Raamisopimuksen veroperustemuutosten kompensointi kunnille

Raamisopimukseen liittyvä asteikkotarkistus vähentää kuntien verotuloja 36 milj. euroa. Aiemmin informoitujen veroperustemuutoksista johtuvien verotulojen menetyksien tavoin, tämä kompensoidaan kunnille täysimääräisesti valtionosuuksien kautta. Täten valtionosuuksien kautta tehtäväksi kompensaatioksi muodostuu kokonaisuudessaan 299 milj. euroa.

Raamisopimukseen liittyvä yhteisöverokannan alentaminen kompensoidaan kuntien yhteisöverokannan jako-osuutta nostamalla. Kompensaatio sisältyy edellä esitettyyn laskelmaan kuntien jako-osuudeksi vuodelle 2012.

Vuoden 2012 luontoisetuarvot

Vuoden 2012 luontoisetupäätös on annettu. Päätös löytyy Verohallinnon internet-sivuilta osoitteesta: http://www.vero.fi/fi-FI/content/19141/8152.

Autoetu

Jos palkansaaja tai hänen perheensä käyttää yksityisajoihin työnantajan henkilö- tai pakettiautoa, verovelvollisen saama etu katsotaan autoeduksi.

Autoedun määrä koostuu kahdesta osasta, pääomakustannuksista laskettavasta prosenttimäärästä ja käyttökustannusten euromäärästä. Prosenttiosaa laskettaessa auton uushankintahintana käytetään auton maahantuojan ilmoittamaa auton käyttöönotto-kuu-kauden alun suositushintaa vähennettynä 3 400 eurolla.

Käyttökustannusten kiinteän euromäärän sijaan voidaan käyttää kilometrikohtaista arvoa. Tällöin autoedun arvo koostuu uushankintahinnasta lasketusta prosenttiosuudesta ja vuoden aikana ajettujen kilometrien määrän mukaisesta arvosta. Kilometrikohtaisen arvon käyttäminen edellyttää ajopäiväkirjaa tai muuta luotettavaa selvitystä autolla ajettujen kilometrien määrästä. Kilometrikohtaisen arvon käyttäminen johtaa pienempään autoedun luontoisetuarvoon kun vuotuisten kilometrien määrä on alle 18 000 kilometriä.

Vapaan autoedun luontoisetuarvot nousevat kaikissa ikäryhmissä 15 €/kk tai 1 snt/km. Käyttöedun kuukausiarvo ei muutu, mutta ikäryhmässä C kilometriperusteinen arvo nousee 1snt/km.

Autoedun arvot ovat vuonna 2012:

	vapaa autoetu/kk	käyttöetu/kk
ikäryhmä A (v. 2010–2012)	1,4 % + 285 € tai 1,4 % + 19 snt/km	1,4 % + 90 € tai 1,4 % + 6 snt/km
ikäryhmä B (v. 2007–2009)	1,2 % + 300 € tai 1,2 % + 20 snt/km	1,2 % + 105 € tai 1,2 % + 7 snt/km
ikäryhmä C (ennen vuotta 2007)	0,9 % + 315 € tai 0,9 % + 21 snt/km	0,9 % + 120 € tai 0,9 % + 9 snt/km

Puhelinedut ennallaan

Puhelinetujen arvot säilyvät ennallaan vuonna 2012. Sekä matkapuhelimen että kiinteän liittymän luontoisetuarvo on ensi vuonna 20,00 euroa kuukaudessa. Matkapuhelinedun arvo kattaa puheluista, tekstiviesteistä ja multimediaviesteistä aiheutuneet kustannukset.

Asuntoetujen arvot muuttuvat

Asuntoetujen arvot nousevat koko maassa ja eri-ikäisille asunnoille. Asuntoedun ja siihen sisältyvän lämmityksen raha-arvot ovat keskuslämmitysasunnoissa seuraavat:

a) Pääkaupunkiseutu, edun arvo

Asunto valmistunut	Edun arvo euro/kk
ennen vuotta 1961	162,00 € + 9,80 € neliömetriltä
vuosina 1961–1983	150,00 € + 7,60 € neliömetriltä
vuonna 1984 tai myöhemmin	159,00 € + 8,30 € neliömetriltä

b)

Muu Suomi, edun arvo

Asunto valmistunut	Edun arvo euro/kk
ennen vuotta 1984	100,00 € + 5,40 € neliömetriltä
vuosina 1984 –1991	104,00 € + 6,30 € neliömetriltä
vuonna 1992 tai myöhemmin	108,00 € + 7,40 € neliömetriltä

Ravintoetu

Sairaalan, koulun, päiväkodin tai muun vastaavan laitoksen henkilökuntaan kuuluvan laitosruokailun yhteydessä saaman ravintoedun raha-arvona pidetään 4,20 € ateriaa kohden. Koulun, päiväkodin tai vastaavan laitoksen henkilökunnan oppilaiden tai hoidettavien ruokailun valvonnan yhteydessä saaman ravintoedun arvon on 3,36 € ateriaa kohden.

Työntekijän saaman tavanomaisen ravintoedun verotusarvo on 5,60 euroa aterialta kunhan aterian hintaan sisältyvät raaka-aine- ja palkkakustannukset eivät ylitä 9,30 euroa aterialta.

Verovapaat matkakustannusten korvaukset vuonna 2012

Matkakustannusten korvaukset ovat verottomia enimmäismäärään asti. Verohallinto on antanut päätöksen verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2012. Kustannuspäätös löytyy Verohallinnon internet sivuilta osoitteesta: http://www.vero.fi/fi-FI/content/19240/8152.

Kustannuspäätöksessä ovat päivärahojen, kilometrikorvausten ja muiden matkakustannusten korvausten perusteet ja määrät. Työnantaja voi maksaa palkansaajalle työmatkasta päätöksen mukaiset korvaukset verovapaasti.

Työnantajan tosiasiallisesti maksettavat korvaukset määräytyvät yleensä työ- ja virkaehtosopimusten mukaan. Verohallinnon päätöksen määrät ja perusteet voivat erota työehtosopimusten määristä ja perusteista. Jos korvaus ylittää Verohallinnon päätöksen mukaisen määrän tai jos sitä maksetaan lievemmin perustein, korvaus on päätöksestä poikkeavalta osalta veronalaista palkkatuloa.

Kotimaan kokopäivärahan ja ateriakorvauksen määrät ovat nousseet vuodesta 2011. Osapäivärahan määrä säilyy ennallaan. Vuodelle 2012 vahvistetut kotimaan päivärahat ja ateriakorvaus ovat seuraavat:

kokopäiväraha	36,00 euroa
osapäiväraha	16,00 euroa
ateriakorvaus	9,00 euroa

Kilometrikorvaus auton käytöstä

Korvaus oman auton käytöstä laskee 45 senttiin kilometriltä. Lisähenkilöstä maksettava korvaus on 3 senttiä henkilöä kohden. Korvaus käyttöetuautolla tehdystä työmatkasta nousee 12 senttiin kilometriltä.

Työnantajan sosiaaliturvamaksu vuonna 2012

Valtioneuvosto on vahvistanut vuoden 2012 työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruudeksi 2,12 prosenttia työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/1963) 4 §:ssä tarkoitetusta palkasta. Koska sosiaaliturvamaksuun ei sisälly enää kansaneläkevakuutusmaksua, maksun suuruus on siis 2,12 prosenttia. Maksuprosenttia sovelletaan vuonna 2012 maksettaviin palkkoihin, palkan ansaitsemisajalla ei ole vaikutusta.

Veronumero käyttöön rakennusalalla vuoden 2012 aikana

Verohallinto toimittaa verokortin yhteydessä veronumerot kaikille ansiotuloa saaville työntekijöille. Rakennustyömailla työskenteleviä koskeva veronumero otetaan käyttöön vuoden 2012 aikana.

Laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä tulee voimaan 15.12.2011. Rakennusalan veronumerorekisterin käyttötarkoituksena on rakennusalalla toimivien henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta ja työntekijän verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta. Uudistus on ensimmäinen vaihe rakennusalan harmaan talouden tehostetuista torjunta toimenpiteistä.

Rakennusalan työnantaja voi pyytää työntekijöidensä veronumerot ennakonpidätystietojen suorasiirron yhteydessä vuodenvaiheessa 2011–2012. Pyynnön perusteella rakennusalan työntekijät merkitään kesällä 2012 perustettavaan rakennusalan julkiseen veronumerorekisteriin. Työntekijät voivat myös itse toimittaa veronumeronsa työnantajalle.

Julkinen rakennusalan veronumerorekisteri arvioidaan avattavaksi elokuussa 2012. Veronumerorekisteriin kerätään kaikki Verohallinnon asiakastietokannassa olevat rakennusalan työntekijätiedot. Verohallinto voi merkitä tietoja rekisteriin omasta aloitteestaan sekä työntekijän, hänen työnantajansa ja työmaan päätoteuttajan pyynnöstä.

Työturvallisuuslaki velvoittaa syyskuusta alkaen pitämään työmaalla henkilötunnistetta, johon on merkitty myös veronumero. Ennen työturvallisuuslain muutoksen voimaantuloa aloitetuilla työmailla on kuuden kuukauden siirtymäaika, jonka kuluessa veronumeron sisältävä henkilötunniste voidaan ottaa käyttöön viimeistään 1.3.2013.

Muutoksen voimaantulon jälkeen aloitettavilla työmailla veronumero on oltava merkittynä henkilötunnisteeseen heti työmaan alkaessa.

Parturi- ja kampaamopalvelujen ja pienten korjauspalvelujen alv-huojennus loppuu

Parturi- ja kampaamopalveluihin sekä pieniin korjauspalveluihin (polkupyöriin, kenkiin, nahkatavaroihin, vaatteisiin ja liinavaatteisiin kohdistuvat korjauspalvelut) on sovellettu väliaikaisesti 2007–2011 alennettua verokantaa. Kokeilua ei jatketa, joten parturi- ja kampaamopalveluihin sekä pieniin korjauspalveluihin sovelletaan vuoden 2012 alusta yleistä 23 prosentin verokantaa.

Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien arvonlisävero nousee vuoden 2012 alusta 9 prosenttiin

Vuoden 2012 alusta vähintään kuukauden ajaksi tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien myyntiin ja maahantuontiin sovelletaan 9 prosentin verokantaa aikaisemman 0 prosentin sijaan. Eduskunta hyväksyi tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien arvonlisäverotusta koskevan lakimuutoksen 23.11.2011.

Muutos ei vaikuta sanoma- ja aikakauslehtien irtonumeromyyntiin, johon sovelletaan edelleen yleistä 23 prosentin verokantaa.

Kiinteistöverotuspäätösten postittaminen verovelvollisille aikaistuu 2012

Kiinteistöverotuspäätösten postitusaikataulu muuttuu vuonna 2012. Päätökset postitetaan asiakkaille edellisiä vuosia aikaisemmin. Postitus alkaa jo maaliskuussa alussa.

Kiinteistöveron eräpäivät eivät kuitenkaan muutu. Eräpäivät ovat edelleen syys- ja marraskuussa. Tilitykset kunnille maksetaan kiinteistöveron kertymisen perusteella Verontilityslain 3 §:n mukaisesti.

Lisätiedot:
Jukka Hakola, p. 09 771 2086, 050 411 7112

Valtionosuudet

Tässä tiedotteessa on otettu huomioon syksyn 2011 aikana valtionosuusrahoituksessa tapahtuneet muutokset ja päivitetty vuoden 2012 valtionosuuslaskelmat.

Valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö tekevät päätökset kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, kotikuntakorvauksen perusosista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta rahoituksesta 29.12.2011.

Valtionosuusprosentit ja kunnan omarahoitusosuus 2012

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (VM)	v. 2011	v. 2012
- valtionosuusprosentti (%)	34,11	**31,42**
- kunnan omarahoitusosuus (€/asukas)	2 638,32	**3 001,49**

Ylläpitäjärahoitus (lukiot, ammatillinen, AMK) (OKM)	v. 2011	v. 2012
- valtionosuusprosentti (%)	41,89	**41,89**
- kunnan omarahoitusosuus (€/asukas)	346,82	**364,18**

Kuntaliiton internet-sivuilla oleva materiaali sisältää yksityiskohtaiset laskelmat mm. valtionosuuden perusteena olevista laskennallisista kustannuksista, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta ja kotikuntakorvauksista. Valtionosuuksien laskennan tueksi Kuntaliitto tarjoaa kuntien käyttöön kaksi valtionosuuslaskuria, jotka ovat ladattavissa Kuntaliiton internet-sivuilta.

Laskelmat: www.kunnat.net > Asiantuntijapalvelut > Kuntatalous > Verotus, valtionosuudet ja muu rahoitus > Valtionosuudet > Valtionosuudet vuonna 2012

Lisätiedot:
Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090
Heikki Pukki, p. (09) 771 2190, 050 324 3621

Valtionosuudet vuonna 2012

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kaikkien laskennallisten valtionosuuksien maksatus tapahtuu yhdistettynä jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä.

Hallitusohjelman vaikutus valtionosuuksiin

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähentää vuonna 2012 toteutettavat hallitusohjelman mukainen kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistuva 631 milj. euron leikkaus. Valtionosuusleikkauksen johdosta kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti alenee 2,70 prosenttiyksikköä, mikä lisää kuntien itse rahoitettavaa osuutta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta 118 euroa asukasta kohden. Valtionosuusleikkauksen vaikutus on kaikissa kunnissa yhtä suuri (-118 €/asukas). Kuntaliiton sivuilla olevissa laskelmissa ja valtionosuuslaskurissa on otettu huomioon valtionosuusleikkauksen vaikutus vuoden 2012 valtionosuusrahoitukseen.

Kunnille myönnettävän kunnan peruspalvelujen valtionosuuden määrään vuonna 2012 vaikuttaa merkittävästi myös kiinteistöveron poisto verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kunta-valtiosuhteessa muutos on kustannusneutraalia, mutta toisin kuin valtionosuusleikkaus, kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus eroaa kunnittain. Kuntaliiton sivuilla julkaistavissa laskelmissa on otettu huomioon kiinteistöveron tasauksesta poiston kuntakohtainen vaikutus vuoden 2012 valtionosuusrahoitukseen.

Vuonna 2012 toteutuvista veroperustemuutoksista kunnille aiheutuvat veromenestykset kompensoidaan hallitusohjelman mukaisesti täysimääräisesti vuonna 2012 valtionosuusjärjestelmän kautta. Yksittäisen kunnan verorahoituksen (verotulot + valtionosuudet) kokonaisuuden kannalta muutos on neutraali, sillä kuntien verotuloissa menettämä euromäärä kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta samansuuruisena. Nämä kompensaatiot lisäävät kuntien peruspalvelujen valtionosuutta yhteensä 299 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitukseen kohdistetut leikkaukset (mm. lukioiden ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen menosäästöt) toteutetaan pääosin vuosina 2013—2015. Eräitä opetus- ja kulttuuritoimen menosäästöjä kuitenkin toteutetaan jo vuonna 2012. Näitä ovat vapaan sivistystyön 11,5 milj. euron, museoiden, teatterien ja orkestereiden yhteensä 10 miljoonan euron ja perustamishankkeiden 6 miljoonan euron menosäästöt.

Lukiokoulutukseen kohdistuva 30 milj. euron menosäästö, ammatillisen koulutuksen 43 milj. euron säästö, oppisopimuskoulutukseen 31 milj. euron säästöt ja ammattikorkeakouluihin kohdistuvat 51 milj. euron säästöt toteutetaan vuoteen 2015 mennessä seuraavasti:

Menosäästöt	2012	2013	2014	2015	Säästö yhteensä 2012–2015
Lukiot			-15,0	-30,0	**-45,0**
Ammatillinen		-32,0	-56,5	-74,0	**-162,5**
Ammatillinen koulutus			-17,5	-35,0	**-52,5**
Ammatillinen lisäkoulutus		-8,0	-8,0	-8,0	**-24,0**
Oppisopimuskoulutus		-24,0	-31,0	-31,0	**-86,0**
AMK	-2,0	-20,0	-31,0	-51,0	**-104,0**
Yhteensä	**-2,0**	**-52,0**	**-102,5**	**-155,0**	**-311,5**

Hallitusohjelman linjausten vaikutus kuntien valtionosuusrahoitukseen hallituskauden aikana 2012–2015 on esitetty 5.10.2011 julkaistussa peruspalveluohjelmassa vuosille 2013–2015 ja peruspalvelubudjetissa 2012. Peruspalveluohjelmamenettelyyn liittyvä materiaali löytyy valtiovarainministeriön sivuilta www.vm.fi.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelman mukaan osana kuntarakenneuudistusta myös valtionosuusjärjestelmää uudistetaan yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi. Valtionosuusjärjestelmän uudistustyö ja uuden kuntalain laadinta käynnistetään kuntarakennelain valmistumisen jälkeen vuoden 2012 aikana. Samassa aikataulussa valtionosuusjärjestelmän uudistustyön kanssa tapahtuu myös ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto valtiolle. Tavoitteena on, että uusi kuntalaki ja uusi valtionosuusjärjestelmä tulevat voimaan vuoden 2015 alussa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden perusteena ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä asukaskohtaisen taiteen perusopetuksen ja kuntien yleisen kulttuuritoimen laskennallinen peruste. Valtio osallistuu peruspalvelujen rahoitukseen valtionosuusprosentin mukaisella osuudella. Valtionosuusprosentti kuvaa kuntien ja valtion välistä kustannustenjakoa koko maan tasolla, ei yksittäisen kunnan saamaa valtionosuutta. Kunnan omarahoitusosuus on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 31,42 %. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden omarahoitusosuus on 3 001,49 euroa/asukas.

Kunnalle myönnettävän peruspalvelujen valtionosuuden lopullinen määrä saadaan, kun valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään kunnan omarahoitusosuus ja näin saatuun euromäärään lisätään yleinen osa, erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat, vuoden 2010 valtionosuusuudistukseen liittyvä järjestelmämuutoksen tasaus (kiinteä vuoden 2010 taso) ja valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset. Osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta otetaan huomioon myös laskennallisiin verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskentaa koskevat yksityiskohdat (mm. laskennallisten kustannusten perusteena olevien kerrointen määräytyminen) on käsitelty tarkemmin Kuntatalous-tiedotteessa 3/2011.

Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskennallinen peruste on 23,4 mrd. euroa, mistä kuntien itse rahoitettava osuus on 16,0 mrd. euroa. Laskennallisesta perusteesta sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ovat noin 81 prosenttia (19,1 mrd. euroa) ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusperuste noin viidennes (4,34 mrd. euroa).

Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuutta myönnetään kunnille 8,45 mrd. euroa. Tästä noin 87 prosenttia (7,35 mrd. euroa) muodostuu valtionosuuden laskennallisen perusteen ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksena. Loppuosa, noin 1,10 mrd. euroa, muodostuu valtionosuuteen tehtävistä vähennyksistä ja lisäyksistä (833 milj. euroa), yleisestä osasta (263 milj. euroa), lisäosista (33,6 milj. euroa) ja valtionosuuden tasauksesta (-35,1 milj. euroa).

Valtionosuuden laskennallinen peruste / sosiaali- ja terveydenhuolto

Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen kunnan sosiaalihuollon ja kunnan terveydenhuollon laskennalliset kustannukset. Jos kunnalle on vahvistettu syrjäisyyskerroin, kerrotaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten summa syrjäisyyskertoimella.

Vuonna 2012 sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ovat yhteensä 19,1 mrd. euroa. Tästä sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset ovat vajaa puolet, yhteensä 9,01 mrd. euroa ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset 9,96 mrd. euroa. Syrjäisyyskorotuksen osuus on noin 0,45 prosenttia (87 milj. euroa).

Vuoden 2012 sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten perushinnoissa on otettu huomioon arvioitu kustannustason muutos (indeksikorotus) 3,7 prosenttia ja vuonna 2012 toteutettava kustannustenjaon tarkistus.

Laskennallisissa kustannuksissa on otettu huomioon myös automaattisesti valtionosuusperustetta muuttavat 31.12.2010 tilanteen mukaiset uudet asukasmäärä-, ikärakenne- ja muut määräytymisperustetiedot.

Automaattimuutosten lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisissa kustannuksissa on otettu huomioon eduskunnan hyväksymä esitys laiksi perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksella perhehoitajan palkkiota korotetaan, ennakkovalmennus säädetään pakolliseksi sekä perhehoitajalle turvataan riittävä tuki hoidon aikana. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.8.2011, kuitenkin palkkioiden korotusten, ennakkovalmennuksen ja tuen osalta 1.1.2012. Näiden muutosten arvioidaan lisäävän kuntien menoja 16,7 milj. euroa, josta valtionosuus on 8,35 milj. euroa. Lisäksi eduskunta hyväksyi esityksen laiksi lastensuojelulain 50 §:n muuttamisesta. Lainmuutos tulee voimaan 1.1.2012. Perhehoitoon sijoittamisen laitoshoidon sijasta arvioidaan vähentävän kuntien menoja 24,95 milj. euroa, josta valtionosuus on 7,84 milj. euroa. Lastensuojelulain, perheenhoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisen nettovaikutus on 513 milj. euroa, mikä vaikuttaa valtionosuusprosenttiin korottavasti 0,1 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2012 valtionosuuden perusteena olevat ikäryhmittäiset perushinnat (euroa/asukas):

Sosiaali- ja terveydenhuolto, ikäryhmät (euroa/asukas)

Ikäryhmä	Sosiaalihuolto	Terveydenhuolto
0–6-vuotiaat	6 914,94	899,18
7–64-vuotiaat	319,51	976,80

65–74-vuotiaat	937,53	2 294,15
75–84-vuotiaat	5 652,37	4 421,54
Yli 85-vuotiaat	15 520,82	7 670,77

Sosiaali- ja terveydenhuolto, muut (euroa/asukas)

- työttömien määrän perushinta 618,94
- työttömyyskertoimen perushinta 56,45
- vammaisia koskeva perushinta 16,83
- lastensuojelun huostaanottojen perushinta 47,56
- sairastavuuden perushinta 418,66

Valtionosuuden laskennallinen peruste / Esi- ja perusopetus, kirjastot, yleinen kulttuuritoimi ja asukasperustaisesti rahoitettu taiteen perusopetus

Esi- ja perusopetus, yleiset kirjastot, yleinen kulttuuritoimi ja asukasperustaisesti rahoitettu taiteen perusopetus sisältyvät kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennallisten kustannusten ja yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen laskennallisen perusteen määräytymisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 5. luvussa.

Vuonna 2012 esi- ja perusopetuksen perushinta on 7 300,49 euroa/6-15-vuotias ja laskennalliset kustannukset ovat yhteensä 3,99 mrd. euroa. Tästä 6-15-vuotiaiden ikäluokan asukasmäärän perusteella määräytyy yli 80 prosenttia (3,28 mrd. euroa). Korotustekijöiden perusteella määräytyy 713 milj. euroa esi- ja perusopetuksen laskennallisista kustannuksista. Korotustekijöistä merkittävin on 13–15-vuotiaiden osuus (402 milj. euroa). Laskennallisia kustannuksia korottavat myös asukastiheys (196 milj. euroa), kaksikielisyys (50 milj. euroa), vieraskielisyys (37 milj. euroa), ruotsinkielisyys (27 milj. euroa) ja saaristoisuus (1,8 milj. euroa).

Vuonna 2012 yleisten kirjastojen perushinta on 60,38 euroa/asukas ja laskennalliset kustannukset ovat yhteensä 325 milj. euroa. Yleisten kirjastojen laskennallisia kustannuksia korotetaan asukastiheyteen perustuen sekä saaristokunnille. Asukastiheys- ja saaristokorotusten osuus kirjastojen laskennallisesta kustannuksesta on 2,46 milj. euroa.

Yleisen kulttuuritoimen määräytymisperuste saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä yleisen kulttuuritoimen perushinnalla 3,50 euroa/asukas. Vuonna 2012 yleisen kulttuuritoimen laskennallinen peruste on 18,7 milj. euroa. Jos kunta järjestää taiteen perusopetusta, saadaan taiteen perusopetuksen laskennallinen peruste kertomalla asukasmäärä taiteen perusopetuksen perushinnalla 1,40 euroa/asukas. Vuonna 2012 taiteen perusopetuksen laskennallinen peruste on 6,98 milj. euroa.

Vuoden 2012 esi- ja perusopetuksen ja kirjastojen perushinnoissa on otettu huomioon arvioitu kustannustason muutos (indeksikorotus) 3,7 prosenttia ja vuonna 2012 toteutettava kustannustenjaon tarkistus. Yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perus-opetuksen perushinnat ovat kustannustenjaon tarkistuksen ulkopuolella ja säilyvät muuttumattomina vuodesta 2011.

Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennallisissa kustannuksissa on otettu huomioon myös automaattisesti valtionosuusperustetta muuttavat 31.12.2010 tilanteen mukaiset uudet asukasmäärä-, ikärakenne- ja muut määräytymistekijätiedot.

Vuonna 2012 valtionosuuden perusteena olevat perushinnat (euroa/asukas):

Esi- ja perusopetus	7 300,49
Kirjastot	60,38
Yleinen kulttuuritoimi	3,50
Taiteen perusopetus	1,40

Perusopetuksen oppilaskohtainen lisärahoitus ja korotukset

Perusopetuksen oppilaskohtaisesti myönnettävästä lisärahoituksesta ja korotuksista säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009). Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää em. rahoitusta mm. perusopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille, lisäopetukseen sekä maahanmuuttajien peruspetukseen valmistavaan opetukseen. Lisätietoja kohdassa ”Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus”.

Yleinen osa

Yleinen osa sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Yleisen osan määräytymisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 3. luvussa.

Vuonna 2012 yleisen osan perushinta on 32,08 euroa/asukas ja yleisen osan yhteismäärä 263 milj. euroa. Tästä perushinnan ja kunnan asukasmäärän tulona määräytyy 2/3 (172 milj. euroa). Loppuosa, noin 91 milj. euroa määräytyy yleisen osan korotusten kautta. Korotuksista euromääräisesti suurin on saaristo- ja syrjäisyyskorotus (yhteensä 45,9 milj. euroa). Lisäksi yleiseen osaan sisältyy taajamarakennekorotus (35,9 milj. euroa), kielikorotus (5,4 milj. euroa) ja asukasmäärän muutokseen perustuva korotus (4,3 milj. euroa).

Vuoden 2012 yleisen osan perushinnassa on otettu huomioon arvioitu kustannustason muutos (indeksikorotus) 3,7 prosenttia. Yleinen osa ei ole kustannustenjaon tarkistuksen piirissä. Yleinen osa on täysin valtion rahoittamaa, eikä kunnalla ole siihen itse rahoitettavaa osuutta.

Yleisessä osassa on otettu huomioon automaattisesti valtionosuusperustetta muuttavat 31.12.2010 tilanteen mukaiset uudet asukasmäärä- ja määräytymistekijätiedot.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat sisältyvät kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Lisäosien määräytymisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 6. luvussa.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat perustuvat yleisen osan perushintaan, joka vuonna 2012 on 32,08 euroa/asukas. Vuonna 2012 lisäosien yhteismäärä on 33,6 milj. euroa. Lisäosien rahoituksesta valtaosa noin 3/4 (25,4 milj. euroa) maksetaan harvan asutuksen lisäosina 22 kunnalle, 4,8 milj. euroa saaristokunnan lisäosina 8 kunnalle ja 3,4 milj. euroa lisäosana neljälle saamelaisten kotiseutualueen kunnalle (Enontekiö, Inari, Sodankylä ja Utsjoki). Yhteensä lisäosien rahoitusta saa 30 kuntaa.

Kaikille kunnille maksettavaa valtionosuutta vähennetään lisäosien rahoitusta vastaavalla euromäärällä. Valtionosuuden vähennys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri (myös lisäosien saajakunnissa). Vuonna 2012 vähennys on 6,28 eu-

roa/asukas. Vähennyksestä lisää kohdassa ”Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset”.

Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset

Vuosittain kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon vaihteleva määrä valtionosuusjärjestelmän kautta huomioon otettavaksi päätettyjä valtionosuutta lisääviä ja sitä vähentäviä eriä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset on määritelty kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7. luvussa. Vähennykset ja lisäykset muuttuvat vuosittain mm. määräaikaisten vähennysten poistumisen johdosta ja verotuksessa tapahtuvien lainsäädäntömuutosten myötä. Esimerkiksi veroperustemuutosten myötä kunnille aiheutuvat veromenetykset kompensoidaan yleensä valtionosuutta lisäämällä.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävien lisäysten ja vähennysten nettomäärä vuonna 2012 on 833 milj. euroa. Valtaosa valtionosuuden lisäyksistä johtuu veroperusteisiin tehdyistä muutoksista, joiden vaikutus kuntien verotuloihin kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Vuosien 2010–2012 veromenestysten kompensaatiot vuonna 2012 ovat yhteensä 803 milj. euroa.

Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisäävät seuraavat erät yhteensä 881 milj. euroa:

1) Kuntakohtainen työmarkkinatuen kompensaationerä: Lisäys tai vähennys riippuen siitä, mikä on ollut työmarkkinatukiuudistuksen rahoituksessa laskettu kuntakohtainen korjauserä. Nettolisäys 29,5 milj. euroa.
2) Vuoden 2010 verotulomenetysten kompensaatio: Vaikutus vaihtelee kunnittain. Yhteismäärä 375 milj. euroa.
3) Vuoden 2011 verotulomenetysten kompensaatio: Vaikutus vaihtelee kunnittain. Yhteismäärä 129 milj. euroa.
4) Vuoden 2012 verotulomenetysten kompensaatio: Vaikutus vaihtelee kunnittain. Yhteismäärä 299 milj. euroa.
5) Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen käsittely kunta-valtiosuhteessa neutraalisti: Tasasuuruinen lisäys 6,57 euroa/asukas (tasauslisien ja -vähennysten netto -35,1 milj. euroa).
6) Elatustukisaatavien palautukset kunnille: tasasuuruinen lisäys 2,47 euroa/asukas. Lisäys yhteensä 13,2 milj. euroa.

Kirjanpidossa elatustukisaatavien palautukset erotetaan valtionosuuksista. Elatustuen palautusten määrä voidaan vähentää peruspalvelujen valtionosuudesta vähennysten ja lisäysten taulukon mukaisena.

Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuutta vähentävät seuraavat erät yhteensä - 47,7 milj. euroa:

1) Erityisen harvan asutuksen, saamelaisten kotiseutualueen ja saaristokunnan lisäosien rahoitus: tasasuuruinen vähennys -6,28 euroa/asukas.
2) Valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmien (KuntaIT/SADe) rahoitus: tasasuuruinen vähennys -1,69 euroa/asukas.
3) Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen rahoitus: tasasuuruinen vähennys -0,95 euroa/asukas.

Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus

Vuoden 2010 valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta aiheutuneet kuntien valtionosuuden lisäykset ja vähennykset tasattiin järjestelmän muutosvaiheessa kuntien kesken niin, että kunnan valtionosuuden määrä ei uudistuksen vuoksi muuttunut vuonna 2010. Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasauksesta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 33 §:ssä.

Valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasaus on uudistuksen yhteydessä vuoden 2010 tasossa laskettu vertailulaskelma, jonka perusteella valtionosuuteen lisätään tai siitä vähennetään tasauserä.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on osa valtionosuusjärjestelmää ja sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen määräytymisestä säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 29 §:ssä.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen määräytymisessä tapahtui merkittävä muutos vuoden 2012 alusta, kun hallitusohjelman mukaisesti tasauksen perusteena olevan laskennallisen verotulon määräytymistä muutettiin. Vuoden 2012 alusta alkaen kunnan laskennallinen kiinteistöverotulo ei enää sisälly laskennalliseen verotuloon, jota käytetään valtionosuuden tasauksen perusteena. Kunta-valtiosuhteessa muutos on kustannusneutraalia, mutta kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus eroaa kunnittain.

Kuntaliiton laskelmissa on otettu huomioon hallitusohjelman mukainen laskennallisen kiinteistöveron poisto tasauksesta. Kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus kunnan valtionosuuden tasaukseen on esitetty laskelmassa omassa sarakkeessaan. Asukaskohtaiset muutokset vaihtelevat -114 eurosta (Tyrnävä) 599 euroon (Kustavi). Kiinteistöveron tasauksesta poiston vaikutus on negatiivinen 234 kunnassa. Muutosvaikutus on positiivinen 86 kunnassa. Muutos on suurempaa kuin +/-50 euroa/asukas yhteensä 133 kunnassa, joissa muutos on suurempaa kuin +/-100 euroa/asukas yhteensä 26 kunnassa.

Vuonna 2012 verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasauslisää saa 257 kuntaa ja tasauslisien yhteismäärä on 761 milj. euroa. Tasausvähennystä maksaa 63 kuntaa ja tasausvähennysten yhteismäärä vuonna 2012 on -796 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on kunta-valtio-suhteessa kustannusneutraali, joten tasauslisien ja -vähennysten erotus 35,1 milj. euroa palautetaan kunnille valtionosuuteen tehtävänä lisäyksenä. Lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri 6,43 euroa/asukas. Lisätietoja kohdassa ”Valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset”.

Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasauksen laskennallisuudesta johtuen tasausta laskettaessa ei käytetä kunnan omia veroprosentteja, vaan koko maan keskimääräisiä veroprosentteja. Tästä johtuen yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään. Tasauksen laskennassa käytettävä koko maan keskimääräinen tuloveroprosentti verovuodelta 2010 on 18,98 % vuonna 2012. Tasausraja (91,86 %) on 2 946,23 euroa/asukas.

Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasauslisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Tasauslisä on täysimääräinen tasausrajaan saakka. Mikäli kunnan laskennallinen verotulo ylittää tasausrajan, vähennetään kun-

nan peruspalvelujen valtionosuutta tasausvähennyksellä, joka on 37 prosenttia tasausrajan ylittävältä osalta. Tasausraja on 91,86 prosenttia koko maan keskimääräisestä asukaskohtaisesta laskennallisesta verotulosta. Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisön tuloverosta (yhteisövero-osuus).

Vuoden 2011 alusta voimaan tulleiden osakuntaliitosten asukaslukuvaikutukset on otettu huomioon samansuuruisina kuin vuoden 2011 tasauksessa seuraavasti:

- Lappeenranta: 9 henkilöä Imatralle, -139 euroa
- Masku: 175 henkilöä Naantaliin, -7 592 euroa

Vuonna 2012 ei toteudu kuntaliitoksia tai osakuntaliitoksia.

Laskennalliset verotulot ja yhteisövero-osuus 2010

- laskennallisen kunnallisveron määrä	17 075 milj. euroa
- yhteisöveron määrä	1 505 milj. euroa

Asukasluku ja keskimääräinen tuloveroprosentti

- vuodenvaihteen 2009/2010 asukasmäärä	5 323 693 (Manner-Suomi).
- keskimääräinen tuloveroprosentti	18,98 %

Laskennallinen verotulo ja tasausraja asukasta kohti

- laskennallinen verotulo	3 207,31 euroa/asukas
- tasausraja (91,86 %)	2 946,23 euroa/asukas.

Maksatuksessa verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus otetaan huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä.

Kotikuntakorvaukset

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa. Kotikuntakorvaus määräytyy oppilaan iän ja kotikunnan mukaan. Kotikuntakorvaustulot ja -menot perustuvat oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosaan ja opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauskyselyssä 31.12. tilastointiajankohdan tilanteesta ilmoittamaan oppilasmäärään.

Kunnan kotikuntakorvauksen perusosa lasketaan jakamalla kunnan esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset painotetulla oppilasmäärällä (0,91*6-vuotiaat + 7-12-vuotiaat + 1,35*13-15-vuotiaat). Samoja painotuksia käyttäen saadaan kotikuntakorvauksen yhteismäärä.

Kotikuntakorvaus =
0,91 * oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa * 6-vuotiaat
+ 1,00 * oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa * 7-12-vuotiaat
+ 1,35 * oppilaan kotikunnan kotikuntakorvauksen perusosa * 13-15-vuotiaat

Kotikunnalla on korvausvelvollisuus myös 16-vuotiaasta oppivelvollisesta oppilaasta (38 § 3 mon.), mutta ei alle 6-vuotiaasta perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavasta oppilaasta.

Kunnan ei tarvitse laskuttaa kotikuntakorvauksia itse, vaan kotikuntakorvausmenot ja -tulot otetaan huomioon keskitetysti valtionosuusmaksatuksessa. Kotikuntakorvaus-

menot vähentävät ja kotikuntakorvaustulot lisäävät kunnalle myönnettyä peruspalvelujen valtionosuutta.

Kotikuntakorvauksen korvausvelvollisuus vuodelle 2012 määräytyy 31.12.2010 tilastointiajankohdan mukaisesti oppilaan iän ja kotikunnan perusteella. Jos korvauksesta halutaan sopia toisin, on otettava huomioon kotikuntakorvauskyselyn ilmoitukset ja tähän tietoon perustuvat valtionosuudessa huomioon otetut kotikuntakorvaukset.

Kotikuntakorvaukset kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien välillä ovat täysimääräisiä kotikunnan valtionosuuskustannuspohjaan perustuvia bruttokorvauksia, jotka eivät ole valtionosuutta. Kotikuntakorvauksia ei käsitellä kirjanpidossa valtionosuutena. Kotikuntakorvaukset esitetään talousarviossa toimintamenoina ja toimintatuloina, ei valtionosuuden lisäyksinä eikä vähennyksinä. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut valtionosuuksien ja kotikuntakorvausten käsittelystä lausunnon (lausunto 93, 23.2.2010).

Kotikuntakorvaukset on otettu huomioon myös Kuntaliiton valtionosuuslaskurissa.

Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus

Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvauksesta säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:ssä.

Opetuksen järjestäjällä on oikeus laskuttaa sairaalakoulun, koulukotiopetuksen ja sijoitettujen lasten perusopetuksen kotikuntakorvauksen kotikunnalta. Laskutuksessa tulee ottaa huomioon ko. oppilaasta mahdollisesti saatava kotikuntakorvaus ja mahdollinen muun valtionrahoitus (esim. pidennetyn oppivelvollisuuden johdosta saatu lisärahoitus).

Suomen Kuntaliitto on antanut 7.5.2010 yleiskirjeessään (9/80/2010) suosituksen lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden maksuosuuden määräytymisestä. Kuntaliitto suosittaa, että vuoden 2011 osalta kunnissa noudatetaan maksuosuuden määräytymisessä samaa käytäntöä kuin vuonna 2010.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 41 §:n 3 momentin mukaan kunta, joka on lastensuojelulain 16 b §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla sijoitetun esi- tai perusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan oppilaasta opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen, joka lasketaan kertomalla niiden koulun työpäivien määrä, joina oppilaalle on annettu opetusta, kunnalle tai opetuksen järjestäjälle opetuksesta koulun työpäivää kohden aiheutuvilla keskimääräisillä todellisilla vuosikustannuksilla.

Edellä mainittu säännös koskee myös esiopetuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Kotikunnan maksuosuutta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon opetuksen järjestäjälle maksettava kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:n 4 momentin 1–4 kohtien mukainen kotikuntakorvaus ja saatu lisärahoitus.

Kustannukset lasketaan käyttämällä varainhoitovuotta edeltävän kalenterivuoden tilinpäätöstietoja. Vuoden 2011 kotikunnan maksuosuuden laskutusperusteena käytetään vuoden 2010 tilinpäätöstietoja. Kustannukset lasketaan koulun työpäivää kohden aiheutuvina keskimääräisinä todellisina vuosikustannuksina.

Aiemman käytännön mukaisesti Suomen Kuntaliitto suosittaa, että keskimääräiset todelliset vuosikustannukset lasketaan kunnan talousarviorakenteen ja kustannustenseurantamenettelyn mukaisesti sen koulun keskimääräisinä todellisina vuosikustannuksina, jossa oppilas on saanut opetusta.

Kustannustason muutos otetaan huomioon peruspalvelujen hintaindeksin mukaan (KUPHI). Muutettaessa vuoden 2010 kustannuksia vuoden 2011 kustannustasoon indeksikorotuksena käytetään 2,6 prosenttia.

Suomen Kuntaliitto suosittaa, että laskutus suoritetaan jälkikäteislaskutuksena kunkin varainhoitovuoden vuoden lopussa siten, että menot voidaan kirjata oppilaan kotikunnassa sille tilikaudelle, jolloin opetuskin on annettu.

Ylläpitäjäjärjestelmä ja opetus- ja kulttuuritoimen muu rahoitus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden lisäksi kuntien valtionosuusjärjestelmän toinen osa on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukainen valtionosuusrahoitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus lukiokoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja ammattikorkeakouluille. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla hallitusohjelmaan sisältyvät peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat menosäästöt toteutetaan pääosin vuosina 2013—2015. Vapaaseen sivistystyöhön kohdistuva 11,5 milj. euron säästö sekä museoiden, teattereiden ja orkesterien valtionosuuksiin kohdistuva 10 milj. euron säästö toteutetaan kuitenkin jo vuodesta 2012 alkaen. Oppilaitosten perustamishank-keisiin kohdistuvasta 20 milj. euron säästöstä 6 milj. euroa toteutetaan jo v. 2012. Lukiokoulutukseen kohdistuvat 30 milj. euron säästöt, ammatillisen koulutuksen 43 milj. euron säästöt, oppisopimuskoulutukseen 31 milj. euron säästöt ja ammattikorkea-kouluihin kohdistuvat 51 milj. euron säästöt toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Päätökset opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta tehdään 29.12.2011.

Ylläpitäjärahoitusta ja muuta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen laskentaa koskevat yksityiskohdat on käsitelty tarkemmin Kuntatalous-tiedotteessa 3/2011.

Ylläpitäjäjärjestelmä: Lukiot, ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut

Opetustoimen ylläpitäjäjärjestelmään sisältyy lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen valtionosuus. Yksikköhinnoissa on otettu huomioon kustannustason muutos (3,7 %) ja kustannustenjaon tarkistus.
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukainen kunnan omarahoitusosuus:

Lukio, ammatillinen, ammattikorkeakoulu (OKM)	v. 2011	v. 2012
- valtionosuusprosentti	**41,89**	**41,89**
- kunnan omarahoitusosuus	**346,82**	**364,18**

Lukiokoulutus

Lukion keskimääräinen yksikköhinta 3,7 %:n indeksitarkistus huomioonottaen on 6704,40 euroa. Yli 18-vuotiaan yksikköhinta on 58 % ylläpitäjän yksikköhinnasta.

Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut

Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat lasketaan oppilasta kohti koulutusalakohtaisesti. Keskimääräiset yksikköhinnat:

- ammatillinen koulutus 11 131 euroa
- ammattikorkeakoulu 8 081 euroa
- oppisopimuskoulutus (peruskoulutus) 7 027 euroa.

Muut valtionosuudet ja yksikköhinnat, jotka eivät kuulu omarahoitusosuuden laskennan piiriin

Arviot ylläpitäjäjärjestelmän ulkopuolisista yksikköhinnoista vuodelle 2012:

- liikunta 12,00 euroa/asukas, valtionosuus 29,7 %
- nuorisotyö 15,00 euroa/alle 29-vuotias asukas, valtionosuus 29,7 %
- kansalaisopisto 82,32 euroa/tunti, valtionosuus 57 %
- taiteen perusopetus 74,66 euroa/tunti, valtionosuus 57 %
- teatterit 54 439 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -3 675 €)
- orkesterit 53 965 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -3 643 €)
- museot 67 313 euroa/henkilötyövuosi, valtionosuus 37 % (leikkaus -9 460 €)
- aamu- ja iltapäivätoiminta 22,43 euroa/tunti

Perusopetuksen lisärahoitus

Perusopetuksen oppilaskohtaisesti myönnettävästä lisärahoituksesta ja korotuksista säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 10–16 §:ssä.

Päätös perusopetuksen lisärahoituksesta tehdään 29.12.2011. Ennakkolaskelmia perusopetuksen lisärahoituksesta ei ole saatavilla, mutta kunnat voivat arvioida vuoden 2012 opetus- ja kulttuuritoimen perusopetuksen oppilaskohtaisen lisärahoituksen suuruutta omia oppilasmäärätietoja ja Kuntaliiton valtionosuuslaskuria apunaan käyttäen.

Perusopetuksen lisärahoitus perustuu opetuksen järjestäjän syksyn tilastointiajankohdan ilmoituksiin ja se maksetaan opetuksen järjestäjälle. Perusopetuksen lisärahoituksen yksikköhinnat määräytyvät seuraavasti:

Perusopetuksen lisäopetus
- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,21 ja opiskelijamäärällä.

Maahanmuuttajien valmistava opetus
- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 2,39 ja opiskelijamäärällä.

Muut kuin oppivelvolliset
- Rahoituksena suoritetaan määrä, joka on kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 1,35 ja opiskelijamäärällä.
- Perusosaa alennetaan 49 prosentilla, jos kysymyksessä on aikuisopiskelija (ei alennusta, jos on sisäoppilaitoksessa opiskeleva tai esiopetuksessa oleva 5-vuotias, joka on pidennetyssä oppivelvollisuudessa).
- Aineopiskelijoista myönnetään alempaa rahoitusta, josta säädetään asetuksella.

Pidennetty oppivelvollisuus

- Lievemmin vammaisen osalta rahoituksena suoritetaan määrä, joka on perusopetuksen perushinta kerrottuna luvulla 2,41 ja opiskelijamäärällä.
- Vaikeammin vammaisen osalta kerroin on 3,86.

Sisäoppilaitoslisä

- Jos perusopetusta järjestetään sisäoppilaitosmuotoisesti, rahoituksena myönnetään määrä, joka on 26 % ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta kerrottuna opiskelijamäärällä.

Joustava perusopetus

- 7–9-vuosiluokkien oppilaille tarkoitetun joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin voidaan myöntää lisärahoitusta, joka saadaan oppilasmäärä kerrottuna toimintaa varten vahvistetulla yksikköhinnalla.
- Joustavasta perusopetuksesta on säädetty asetuksella 1768/2009.

Lisätiedot:
Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Valtionosuudet vuonna 2011

Muutokset vuoden 2011 valtionosuuksiin syksyn 2011 aikana

Valtionosuuspäätökset vuodelle 2011 tehtiin 30.12.2010.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuspäätös tehdään varainhoitovuodelle lähtökohtaisesti lopullisena. Joulukuussa 2011 vuoden 2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuusmaksatukseen on kuitenkin tehty kolme muutosta, joista tarkemmin jäljempänä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemiä valtionosuuspäätöksiä sen sijaan korjataan säännönmukaisesti myös varanhoitovuoden aikana. Tarkistuspäätös koko varainhoitovuodelle tehdään joulukuussa ja se maksetaan varainhoitovuotta seuraavana helmikuussa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut ohjeet valtionosuusrahoituksen kirjaamisesta, ks. esim. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausuntoa 93 (23.2.2010).

Muutokset kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen joulukuussa 2011

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen on joulukuussa 2011 tehty seuraavat muutokset, jotka vaikuttavat kaikkien kuntien valtionosuuden määrään:

1. Valtiovarainministeriön päätös 25.11.2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentämisestä perusopetuksen aloittamiseen maksettavan rahoituksen johdosta (VM/2511/02.02.06.00/2010)

    - Tasasuuruinen vähennys -0,22 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
    - Vähennys yhteensä -1 171 212 euroa

2. Valtiovarainministeriön päätös 25.11.2011 sosiaali- ja terveydenhuollon ammattijärjestö Tehy:n syksyn 2007 työtaistelu-uhan sovitteluratkaisuun liittyvästä valtionosuuden kertaluonteisesta lisäyksestä vuodelle 2011 (VM/2511/02.02.06.00/2010)

- Tasasuuruinen lisäys +8,42 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 44 825 495 euroa

3. Valtiovarainministeriön päätös 22.12.2011 (ennakkotieto) kunnan peruspalvelujen valtionosuuden kertaluonteisesta lisäyksestä vuodelle 2011 liittyen kunta-alan palkkaratkaisun tukemiseen. (Huom. ohje kirjanpitoon jäljempänä).

Valtio kompensoi julkiselle työnantajalle työmarkkinakeskusjärjestöjen hyväksymään raamisopimukseen sisältyvän 150 euron kertakorvauksen kustannukset. Kunta-alalle kustannusvaikutus on 60 milj. euroa, eli noin 0,4 prosenttia.

- Tasasuuruinen lisäys +11,27 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 60 000 000 euroa

→ Joulukuun 2011 muutosten yhteisvaikutus vuoden 2011 kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen:

- Tasasuuruinen lisäys +19,47 euroa/asukas (sama kaikissa kunnissa)
- Lisäys yhteensä 103 654 283 euroa

Kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvän valtionosuuslisäyksen (kohta 3) käsittely kunnan kirjanpidossa:

Koska kertaluonteinen valtionosuuden lisäys 11,27 euroa/asukas on tarkoitettu kunta-alan palkkaratkaisussa sovitun tammikuussa 2012 maksettavan 150 euroa/henkilö kertaluonteisen erän maksamisen tukemiseen, tuloutetaan se kunnissa tulo menon kohdalle -periaatteen mukaan samalla vuodelle kuin menokin. Tämä huolimatta siitä, että lisäys maksetaan jo edellisen tilikauden aikana.

Kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvän valtionosuuslisäyksen 11,27 euroa/asuka kirjaukset ovat:

- 2011: *Pankkitili* an *Siirtovelat*
- 2012: *Siirtovelat* an *Valtionosuudet/Peruspalvelujen valtionosuudet* (tuloslaskelmassa)

Muutokset opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksessa joulukuussa 2011

Vuoden 2011 asukaskohtainen rahoitusosuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 12.12.2011 vahvistanut vuoden 2011 lopulliseksi rahoitusosuudeksi 346,82 euroa/asukas. Ennakollinen rahoitusosuus oli 347,53 euroa/asukas. Muutoksen vaikutus on otettu huomioon valtionosuuden tarkistuspäätöksessä ja otetaan huomioon maksatuksessa helmikuussa 2012.

Lisätiedot:
Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Kotikuntakorvauskysely 31.12.2011 tilanteesta vuodelle 2013

Vuoden 2013 kotikuntakorvausmaksatusta varten Tilastokeskus suorittaa vuosittaisen esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauskyselyn seuraavan kerran 31.12.2011 tilanteesta helmikuussa 2012.

Kotikuntakorvauskyselyssä perusopetuksen opetusluvan saaneet esi- ja perusopetuksen järjestäjät ilmoittavat kotikunnittain ja ikäryhmittäin ne oppilaat, jotka suorittavat oppivelvollisuuttaan ko. opetuksen järjestäjän esi- tai perusopetuksessa.

Vuoden 2013 kotikuntakorvausmaksatuksessa oppilaan kotikunta määräytyy 31.12.2011 tilanteesta väestötietojärjestelmä merkityn kotikuntatiedon perusteella. Erityistilanteessa, mikäli oppilas vaihtaa koulua vuodenvaihteessa 2011–2012, uusi opetuksen järjestäjä ilmoittaa oppilaan kevään 2012 kotikuntakorvauskyselyssä.

Valtiovarainministeriö suorittaa kotikuntakorvausmaksatuksen kotikuntakorvauskyselyssä ilmoitettujen tietojen perusteella. Tietoja ei lähtökohtaisesti korjata järjestelmätasolla, vaan kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien tulee sopia puutteellisista ilmoituksista ja vääristä tiedoista aiheutuneet virheet keskenään.

Kotikuntakorvauskyselyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaan otettujen ja sijoitettujen oppilaiden kotikuntien ilmoittamiseen. Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Kotikuntakorvauskyselyssä ilmoittajina ovat vain perusopetuksen opetusluvan saaneet opetuksen järjestäjät, eivät esimerkiksi sellaiset perusopetusta antavat muut yksiköt, joilla ei ole opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää perusopetuksen järjestämislupaa. Huostaan otettujen ja sijoitettujen oppilaiden tapauksessa on kiinnitettävä huomiota sijoittavan ja vastaanottavan kunnan opetus- ja sosiaalitoimen yhteistyöhön ko. lapsen perusopetuksen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä ja tietojen siirrossa.

Lisätiedot:
Sanna Lehtonen, p. (09) 771 2079, 050 575 9090

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus 2011

Vuoden 2011 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta koskeva päätös tehtiin 8.12.2011. Valtioneuvosto päätti myöntää korotusta 31 kunnalle yhteensä 20 miljoonaa euroa. Määrärahaa oli vuoden 2011 hyväksytyn talousarvion mukaan käytössä mainitut 20 miljoonaa euroa.

Kunnat ja niille myönnetyt valtionosuuden korotukset löytyvät Kuntaliiton internetsivuilta osoitteesta www.kunnat.net/kuntatalous kohdasta Verotus, valtionosuudet ja muu rahoitus > valtionosuudet > valtionosuudet vuonna 2011 > harkinnanvarainen valtionosuuden korotus vuonna 2011.

Hakemuksia tuli kaikkiaan 64 kunnasta. Kunnat hakivat korotusta yhteensä 69 957 000 euroa. Kuntien hakemusten määrä laski 10:llä ja haettu summa putosi 16 430 700 eurolla vuoteen 2010 verrattuna. Valtionosuuden korotuksen saaminen edellytti useimmissa tapauksissa, että vuoden 2010 tilinpäätöksen mukainen vuosikate ja muut tunnusluvut olivat heikot ja että taseessa oli huomattava kertynyt alijäämä.

Kuntaliitto puolsi avustusta 34 kunnalle, joista kolme kuntaa jäi ilman avustusta. Vuoden 2011 avustusmääräraha oli sama kuin vuotta aiemmin.

Vuonna 2010 Kuntaliitto puolsi harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 34 kunnalle. Avustusta myönnettiin tuolloin 30 kunnalle yhteensä 20 000 000 euroa.

Valtionosuuden korotus maksetaan kunnalle lain mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä. Maksatus on tapahtunut yleensä jo joulukuun puolenvälin tienoilla.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Suunnitelma tuli liittää hakemukseen. Valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtiovarainministeriön asettamana ehtona on, että kunta toteuttaa sitä koskevan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63a §:n mukaisen arviointiryhmän esityksen mukaiset toimenpiteet palvelujen edellytysten turvaamiseksi. Muut ehdot koskevat pääasiassa korotuksen käytön kohdentamista siten, että korotus on tarkoitettu osaksi kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua korotuksesta riippumatta. Lisäksi korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päätäntävallassa olevien menojen lisäystä.

Korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos suunnitelmaa tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Lisätiedot:
Reijo Vuorento, p. 09 771 2078, 050 66 741
Sanna Lehtonen, p. 09 771 2079, 050 575 9090

Kirjanpitoon liittyviä ohjeita

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 15.11.2011

Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista (2011)

Kuntajaosto on tarkistanut yleisohjettaan suunnitelman mukaisista poistoista. Luvussa *2.5 Avustuksella, valtionosuudella tai muulla rahoitusosuudella katettu hankintameno* on tarkistettu kuntajaoston lausunnon 94/2010 mukaisesti muun rahoitusosuuden sisältöä.

Merkittävämpi täydennys on tehty lukuun *3.2.1 Poistoajan pituus*. Täydennyksen mukaan kuntajaosto suosittelee poisto-ohjeen liitteen 1 poistoaikojen alarajojen käyttämistä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiseen ole erityistä hyödykekohtaista perustetta. Vastaava täydennys on lisätty myös liitteen 1 alkuun. Tämä täydennys tarkoittaa sitä, että kunnan ja kuntayhtymän suositetaan tarkistavan poistosuunnitelmansa ja jos aikoo käyttää alarajaa pidempää poistoaikaa tai ylärajaa pienempää poistoprosenttia, ne on perusteltava hyödykekohtaisesti. Koska tarkistettu ohje tulee voimaan viimeistään tilivuodesta 2013 alkaen, tarkistus on tehtävä vuonna 2012 tai viimeistään 2013. Tarkistettu poistosuunnitelmahan voidaan ottaa käyttöön tarkistusvuoden kirjanpidossa, mutta ei takautuvasti aikaisempana vuotena.

Muilta osin tarkistukset ovat vähäisiä päivämäärä- tms. tarkistuksia.

Tarkistettu yleisohje korvaa kuntajaoston 7.10.2008 antaman yleisohjeen suunnitelman mukaisista poistoista. Tarkistettua yleisohjetta on noudatettava viimeistään tilivuodesta 2013 alkaen, mutta sitä saa soveltaa jo aikaisemmalta tilikaudelta. Tarkistuksen voimaan tulolle on jätetty siirtymäaikaa, että kunnissa ja kuntayhtymissä ehditään tarkistaa poistosuunnitelmat hyödykekohtaisesti ennen sitä ja ottaa tarkistettujen poistosuunnitelmien mukaiset poistot huomioon jo viimeistään vuoden 2013 talousarviossa.

Tarkistettu poisto-ohje tulee saataville nettikirjakauppaan lähiaikoina.

Lisätiedot:
Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036
Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789
Marja-Liisa Ylitalo, p. 09 771 2083, 050 4100 054

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 4.10.2011

Lausunto 101/2011, liite 2

101. Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely

Lausuntopyyntö

Lausunnon hakija pyysi lausuntoa investointimenojen kirjanpitokäsittelystä silloin, kun niihin liittyy sekä omaa valmistusta että määrältään olennaisia ulkoisia ostoja. Lausuntopyynnössään hakija esitti erilaisten kuluerien käsittelyn seuraavasti:

Palkkojen ja niiden sivukulujen ja matkakulut kirjataan tuloslaskelmaan ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain.

Varastosta ostot aktivoidaan taseeseen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta pääsääntöisesti kuukausittain ja tulot kirjataan varastotilille.

Ostolaskut, esimerkiksi urakoiden maksuerät ja muut palvelutuotteiden ostot aktivoidaan suoraan taseeseen. Rakennusten ja kiinteiden rakenteiden kustannukset kirjataan rakentamisvaiheessa tilikauden aikana useimmiten keskeneräisiin hankkeisiin ja vuoden aikana valmistuneet kirjataan ao. pysyvien vastaavien tileille. Keskeneräiset jäävät tilinpäätöksessä keskeneräisiin hankkeisiin.

Hakija perusteli asiaa mm. sillä, että urakoiden maksuerien kirjaaminen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen muuttaisi hakijan aiempaa kirjauskäytäntöä ja heikentäisi vertailtavuutta muihin kuntiin, jotka eivät noudata samaa kirjaustapaa. Lisätietona hakija totesi, että useimmiten kunnan oman työn osuus on hyvin vähäistä verrattuna ostopalveluiden määrään investointihankkeille, monissa hankkeissa alle 10 % kaikista kuluista.

Perustelut

Kirjanpitolaissa ei ole erikseen säädetty omaan käyttöön otettujen hyödykkeiden kirjaamisesta. Kirjanpitoasetuksen (1339/1997) kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa (1:1.1 §) esitetään erän *Liikevaihto* jälkeen erä *Valmistus omaan käyttöön*. Tämä erä on yhteinen oikaisuerä, tuloutuserä, useille menotileille. Tällöin tuloslaskelmasta ilmenevien menojen rakenne ei välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa kulurakenteesta. Sen vuoksi voidaan tarvita liitetieto selventämään omaan käyttöön valmistuksen erän sisältöä, jos erä on tuloksen arvioinnin kannalta merkittävä.

Vaihtoehtoisena tapana on käyttää menonsiirtoja, jolloin yksittäisiltä menotileiltä tehdään menonsiirtokirjaukset pysyvien vastaavien tileille, kun hyödyke otetaan omaan käyttöön pysyvänä vastaavana käytettäväksi.

Kirjanpitolain johdonmukaisuuden laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisesta tilikaudesta toiseen edellyttää, että valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti tilikaudesta toiseen.

Kuntajaoston yleisohjeessa tuloslaskelman laatimisesta on esitetty myös edellä mainitut kaksi menettelyvaihtoehtoa. Yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen, vaan annettu vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta.

Kuntajaoston kannanotto

Kunta voi hankkia pysyvien vastaavien hyödykkeitä joko rakentamalla itse tai rakennuttaa sen ulkopuolisella urakoitsijalla taikka ostaa jo olemassa olevan valmiin hyödykkeen. Näiden määrittelyyn otettiin kuntien taloustilaston määrittelyt. Tällä tavoin myös taloustilastoa varten luokittelu syntyy samanaikaisesti.

Omajohtoinen rakentaminen

Kuntien taloustilastoinnissa omajohtoisella rakentamisella tarkoitetaan aktivoitavien pysyvien vastaavien hankinnassa sellaista rakennustoimintaa, jossa kunta tai kuntayhtymä kantaa kokonaisvastuun rakentamisesta. Kunta tai kuntayhtymä maksaa tällöin muun muassa työntekijöitten palkat sosiaalikustannuksineen eli toimii työnantajana yleensä pääosalle työntekijöitä. Sivu- ja alaurakat (esimerkiksi vesijohtotyöt, maala-

ustyöt) saatetaan teettää eri yrityksillä, mutta nämä vastaavat vain omasta osaurakastaan.

Kun kunta itse rakentaa pääasiallisesti hyödykkeen omaa henkilökuntaa käyttäen ja mahdollisesti voi käyttää joiltakin osin myös ali- tai sivu-urakoita, silloin toimintaa voidaan pitää valmistuksena omaan käyttöön. Kuntajaosto pitää perusteltuna tällaisen hankkeen kaikkien menojen kirjaamista tuloslaskelman kulutileille ja *Valmistus omaan käyttöön* -erän avulla aktivoitavaksi taseeseen. Jos kunnalla on merkittävästi omaa rakennustoimintaa, silloin *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttäminen on järkevämpää kuin suorien menonsiirtojen käyttäminen tilitapahtumien suuren määrän vuoksi. *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttämisen etuna on myös, että muun muassa kaikki henkilöstökulut sisältyvät tuloslaskelmaan ja siten yksinkertaistavat niiden käsittelyä.

Rakennuttaminen

Rakennuttamisella tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sellaista rakentamista, jossa kunta tai kuntayhtymä teettää rakennushankkeen ulkopuolisilla urakoitsijoilla joko kokonaisurakkana tai jaettuina urakoina. Kunta tai kuntayhtymä vastaanottaa rakennuksen sen valmistuttua eikä toimi työnantajana rakentamisen aikana.

Kuntajaosto pitää perusteltuna rakennuttamalla hankitun pysyvän vastaavan hyödykkeen urakoista aiheutuvien menojen merkitsemistä ensisijaisesti suoraan taseeseen rakentamisvaiheen aikana keskeneräisiin hankkeisiin ja hankkeen valmistumistilikaudella siirtää asianomaiseen hyödykeryhmään. Jos tällaiseen hankkeeseen liittyy vähäisiä kunnan oman henkilöstön työstä aiheutuvia henkilöstö-, matka- ja muita kustannuksia, esimerkiksi rakennuttajan rakennustyön valvojan tai konevarikon kuluja tms. menoja, nämä menoerät kirjataan ensisijaisesti tuloslaskelmaan kuluksi ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen kyseiselle aktivoitavalle hankkeelle menoksi. Jos rakennuttajana toimii kunnan liikelaitos tai muu taseyksikkö, myös näissä tilanteissa menetellään samalla tavoin.

Toisena vaihtoehtona tällaiset menot voidaan kohdistaa suorina menonsiirtoina aktivoitavalle hankkeelle. Johdonmukaisuuden periaatteen mukaan kunnassa noudatetaan jatkuvasti valittua tapaa.

Ostaminen valmiina

Investointihyödykkeiden ostamisella valmiina tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sitä, että pysyvien vastaavien investointihyödyke tai arvopaperi on ostettu jo ”olemassa olevana” siten, että koko kansantalouden tasolla ei ole tapahtunut pääomatavaroiden lisääntymistä, vaan ainoastaan omistaja on vaihtunut (esim. osakkeet, osuudet, kalusto, maa- ja vesialueet, valmiit rakennukset ja rakennelmat, ns. valmiit tuotteet). Valmiina ostettujen aktivoitavien hyödykkeiden hankintamenot merkitään suoraan taseeseen luonteensa mukaiseen hyödyke-erään.

Kuntajaoston lausunto

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenojen kirjaamisessa menetellään edellä kannanotossa selostetulla tavalla. Valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti.

Investointihyödykkeen valmistuksen kirjanpidollinen käsittely valmistettaessa hyödyke kunnan toiselle tehtävälle ja tehtävän omaan käyttöön

Edelliseen kuntajaoston lausuntoon liittyen kuntajaoston sihteeri vastasi yhdelle kaupungille kysymykseen liikelaitosten ja eri yksiköiden välisen investointi-hyödykkeiden valmistuksen kirjanpidolliseen käsittelyyn (4.10.2011).

Joskus on epäselvää, miten kirjanpidossa menetellään, kun pysyvien vastaavien hyödykkeen valmistaa kunnan toinen yksikkö tai liikelaitos toiselle liikelaitokselle tai yksikölle. Kunnan organisaatioon kuuluu usein muiden tehtävien lisäksi liikelaitoksia ja taseyksiköitä, jotka käytännössä tuottavat investointipalveluita toisilleen. Osa taseyksiköistä on sellaisia, jotka ainoastaan ostavat aktivoitavia investointi-palveluita. Esimerkiksi tilakeskusliikelaitos ostaa kiinteistöjen perusparannus-investointeja kiinteistönhoitoliikelaitokselle, tai tekninen keskus -tehtäväyksikkö ostaa katu- ja vihertuotantoliikelaitokselta esimerkiksi tie- ja viherinvestointeja ja taseyksiköt ostavat lähes kaikki investointinsa teknisen keskuksen yksiköltä. Tai varikkoliikelaitoksen konevuokrauksesta osa kohdistuu esimerkiksi katu- ja vihertuotantoliikelaitokselle, joka sisällyttää vuokrakulut myyntihintaan myydessään hyödykkeen tekniselle keskukselle, missä taas osa kohdistetaan investointeihin.

Vastauksen perusteluja

Kuntalain mukaan kunnan tai kuntayhtymän liikelaitoksen kirjanpito on eriytettävä kunnan tai kuntayhtymän kirjanpidossa. Kuntajaosto on antanut yleisohjeen kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä. Liikelaitoksen investoinnit eivät sisälly kunnan talousarvion investointiosaan, vaan liikelaitoksen johtokunta hyväksyy liikelaitoksen talousarvion investoinnit. Liikelaitosyleisohjeessa valmistuksesta omaan käyttöön on annettu ohje:
”Jos liikelaitoksella on merkittävässä määrin valmistusta omaan käyttöön, on oman käytön valmistusarvon esittäminen erikseen tuloslaskelmassa liikevaihdon jälkeen perusteltua. Omaan käyttöön valmistuksen kirjanpidollisesta käsittelystä on annettu ohjeet *yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta* (2006, tarkistettu 2011).

Perusteluissa esitettiin em. tuloslaskelmaohjeen vaihtoehtoiset tavat omaan käyttöön valmistuksen kirjausmenettelyistä eli tuloslaskelman erän *Valmistus omaan käyttöön* käyttämisestä siirrettäessä tuloslaskelman menoja aktiivaksi taseeseen tai suorina menonsiirtoina eri tuloslaskelman menotileiltä.

Kuntajaoston yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen vaan annettu em. vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta. Yleisohjeissa ei ole myöskään otettu kantaa tarkemmin, miten liikelaitoksen ja kunnan muun yksikön taikka kahden liikelaitoksen välisessä pysyvien vastaavien hyödykkeiden valmistuksessa menetellään.

Koska kuntajaosto oli juuri antanut lausunnon 101/2011, vastauksessa viitattiin tämän edellä selostetun lausunnon kannanottoon omajohtoisesta rakentamisesta, rakennuttamisesta ja ostamisesta valmiina, jotka soveltuvat ja käytetään myös liikelaitoksen hyödykkeiden hankinnan määrittelyyn.

Käsittely kirjanpidossa
<u>Liikelaitoksen, muun taseyksikön tai tehtäväyksikön omaan käyttöönsä valmistus ja hankinta</u>

Kun liikelaitos, muu taseyksikkö tai tehtäväyksikkö valmistaa tai hankkii omaan sisäiseen käyttöönsä pysyvien vastaavien hyödykkeen, tällöin menetellään kuntajaoston

lausunnossa 101/2011 esitettyjen periaatteiden mukaisesti erilaisissa hankintatavoissa.

Liikelaitoksen, muun taseyksikön tai kunnan tehtävän välillä tapahtuvan valmistuksen tai rakennuttamisen ja valmiin hyödykkeen hankinnan käsittely

Kun kunnan liikelaitos valmistaa pysyvien vastaavien hyödykkeen toiselle kunnan liikelaitokselle, taseyksikölle tai tehtävälle, silloin menetellään tällaisen hyödykkeen valmistuksen käsittelyssä aina siten, että ulkoiset menot kirjataan valmistavan (tuottajan) liikelaitoksen menotileille ja myynti sisäisenä myyntinä toiselle liikelaitokselle, taseyksikölle tai tehtävälle käsitellään *Rahatili tai Yhdystili* an *Myyntituotot* (sisäisestä valmistuksesta omaan käyttöön). Ostajana oleva taseyksikkö tai tehtävä merkitsee hankinnan tuloslaskelmaansa muiden palvelujen ostoihin *Rakentamispalvelut* (sisäinen) an *Yhdystili (tai Rahatili).* Aktivointi ostajaliikelaitoksessa, ostajataseyksikössä tai ostajatehtävässä merkitään pysyvien vastaavien asianomaiseen ryhmään vastatilinä tuloslaskelman tili *Valmistus omaan käyttöön*. Näin menetellään sekä omajohtoisen rakentamisen että rakennuttamisen ollessa kyseessä. Näin joudutaan menettelemään sen vuoksi, koska kullakin liikelaitoksella ja taseyksiköllä on oma kirjanpitonsa tilikauden aikana eriytettynä.

Kun hankitaan valmiita pysyvien vastaavien hyödykkeitä, silloin hankinta merkitään suoraan lopullisen käyttäjän taseeseen, vaikka hankinnan käytännön tehtävät hoitaisi liikelaitos tai taseyksikkö toisen yksikön tai tehtävän puolesta.

Eliminointi tilinpäätöksessä

Koko kunnan tilinpäätösyhdistelyssä eliminoidaan liikelaitoksen, taseyksikön tai tehtävän välinen sisäinen myynti ja osto, jolloin ulkoiseen tilinpäätökseen jää tuloslaskelmaan rakentamispalvelujen menot ja niiden oikaisuna erä *Valmistus omaan käyttöön* sekä menojen kirjaaminen taseeseen.

Käsittely talousarviossa

Taseyksikön ja kunnan muun tehtävän investoinnit käsitellään samalla tavoin kunnan talousarvion investointiosassa. Tällöin taseyksikön ollessa pysyvien vastaavien hankkeen tuottajana, se merkitsee omajohtoisen rakentamisen kokonaan ja rakennuttamisen vähäiset kunnan oman työn osuudet tuloslaskelmaosaansa asianomaisen hankkeen määrärahoihin ja menoja oikaisemaan erän *Valmistus omaan käyttöön*. Samaa hanketta ei pidä esittää kahteen kertaan investointimenona.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto 29.11.2011

Lausunto 102/2011, liite 3

102. Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin

Lausuntopyyntö

Kaupunki pyysi kuntajaoston lausuntoa

1. voidaanko sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin kuntayhtymä-tytäryhteisönä ja

2. voidaanko kaupungin suoran omistuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kautta tulevan välillisen omistuksen tuottama äänivalta huomioon ottaen osakeyhtiö katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin tytäryhteisönä

lausuntopyynnössä tarkemmin esitettyjen kuntayhtymän omistusosuuksien ja perussopimuksen määräysten sekä yhtiön omistusosuuksien ja osakassopimuksen perusteella.

Kuntayhtymän taustatietoja

Kaksi kaupunkia ja kaksi kuntaa ovat perustaneet kuntayhtymän, jonka peruspääoman suhteellinen osuus jakaantuu 31.12.2010 tilanteen mukaan seuraavasti:

A	59,83 %
B	17,33 %
C	10,95 %
D	11,89 %

Yhtymävaltuusto muodostuu 15 jäsenestä, joista A nimeää 7 jäsentä, B 4 jäsentä, C 2 jäsentä ja D 2 jäsentä. Perussopimuksen 7 §:n mukaan kunnan äänivalta perustuu kunnan asukasluvun osuuteen yhteistoiminta-alueen asukasluvusta. Kunnan äänivalta jaetaan valtuustokausittain kunnan edustajien kesken yhtä suuriin osiin. Äänivalta on jäsenkohtainen. Asukaslukuna käytetään kunnallisvaalia edeltävän vuoden asukaslukua 31.12. Äänestystilanteissa päätökset tehdään 60 %:n äänivallan enemmistöllä. Tätä säännöstä ei sovelleta henkilövaaleissa eikä mikäli lainsäädännöstä muuta johtuu. 31.12.2010 tilanteen mukaan asukasluvun mukainen kunnittainen äänivalta jakaantuu seuraavasti:

A	54,80 %
B	23,38 %
C	11,86 %
D	9,96 %

Perussopimuksen 9 §:n mukaan yhtymävaltuusto valitsee jäsenkuntien esittämistä ehdokkaista yhtymähallitukseen viisitoista jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen, seuraavasti:

A	7 jäsentä ja varajäsentä
B	4 jäsentä ja varajäsentä
C	2 jäsentä ja varajäsentä
D	2 jäsentä ja varajäsentä

Yhtymähallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtymävaltuusto valtuustokaudeksi kerrallaan pääsääntöisesti eri kunnista. Perussopimuksen 10 §:n mukaan yhtymähallituksen äänivallan osalta noudatetaan samaa kuin yhtymävaltuuston osalta on äänivallasta määrätty.

Yhtiön taustatietoja

Edellä mainitut kaupungit ja kunnat sekä kuntayhtymä ovat perustaneet Y Oy:n (jäljempänä Yhtiö), joka vastaa ko. yhteisöjen tietohallintopalvelujen tuottamisesta. Yhtiön osakkeiden määrä ja omistusosuus jakaantuvat seuraavasti:

Osakkeen omistaja	Osakkeiden määrä	Omistusosuus %
A	30	30
B	15	15
C	5	5
D	5	5
E kuntayhtymä	45	45

Yhtiön osakassopimuksen 6. kohdan mukaan jokaisella osakkaalla on oikeus nimetä hallitukseen yksi jäsen. Yhtiön hallitukseen kuuluu viisi jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Yhtiön hallitus muodostetaan siten, että siihen valitaan kunkin osakaskunnan kunnallisjohtaja ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi kunnallisjohtajan sijainen sekä Kuntayhtymän toimitusjohtaja ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen toimitusjohtajan sijainen.

Perusteluja

Perusteluissa tuotiin esiin kuntajaoston konserniyleisohjeen määrittelyt kuntakonsernista, tytäryhteisöstä ja konserniyhteisöstä sekä kuntayhtymän yhdistelystä aina omistusosuuden suhteessa konsernitilinpäätökseen. Lisäksi lausuntoa perusteltiin kirjanpitolain säännöksillä ja kirjanpitolautakunnan konsernitilinpäätösyleisohjeen ohjeilla konsernisuhteesta, tytäryrityksestä, määräysvallasta ja ääniosuuden laskemisesta. Kirjanpitolain säännöksiä sovelletaan myös kuntakonsernissa.

Kuntajaosto on antanut aikaisemmin lausunnon 79/2007 konsernisuhteen muodostumisesta kuntakonsernissa, jota selostettiin lausunnon perusteluissa.

Kuntajaoston lausunto

Lausunnossaan kuntajaosto totesi, että kuntayhtymä on hakijan kuntakonserniin kuuluva tytäryhteisö, koska kunnalla on enemmän kuin puolet kuntayhtymän peruspääomasta jäsenosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perussopimukseen sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5.2 §). Tytäryhteisöasemasta riippumatta kuntayhtymä yhdistellään aina kunnan konsernitilinpäätöksessä suhteellisesti kunnan osuuden perusteella kuntayhtymän peruspääomasta.

Merkille pantavaa on, että kuntayhtymä voi olla kunnan tytäryhteisö peruspääomaosuuksien äänimäärän enemmyyden perusteella riippumatta siitä, vaikka perussopimukseen sisältyisi äänestysrajoitus.

Osakeyhtiöön, jossa kunnalla yksin tai yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa tai kunnan tytäryhteisöllä yksi tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta, sovelletaan KPL 1:6.1 §:n tytäryhteisöasemaa koskevaa säännöstä. Koska tässä tapauksessa hakija omistaa yhtiön osakkeista 30 % ja kunnan tytäryhteisöasemassa oleva kuntayhtymä 45 %, on niillä yhdessä yli puolet yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Siten kunnalla on KPL 1:5.1 §:n 1-kohdan mukainen määräysvalta yhtiössä. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta.

Tässä yhtiössä jokaisella viidellä osakkaalla on oikeus nimetä viisijäseniseen hallitukseen yksi jäsen ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Näin ollen säännöstä oikeudesta nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä ei sovelleta hakijan tarkoittaman yhtiön tytäryhteisöaseman määrittämisessä.

Vähemmistöosuus yhtiöstä erotetaan todellisen omistusosuuden mukaisena. Tällöin otetaan huomioon yhtiön muiden omistajien osuus välittömänä vähemmistöosuutena sekä kuntayhtymän muiden jäsenkuntien osuus välillisenä vähemmistöosuutena.

Lisätiedot:
Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036
Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789
Marja-Liisa Ylitalo, p. 09 771 2083, 050 4100 054

Tilastoinnin määrityksiä tilastovuodelle 2011 ja 2012

Uusista tiedoista tukiopetustuntien määrää kysytään talous- ja toimintatilaston yhteydessä jo tilastovuodelta 2011 (vuoden 2012 tiedonkeruu). Muita tässä esitettyjä tietoja kysytään vasta tilastovuodelta 2012 (vuoden 2013 tiedonkeruu), mikä edellyttää kyseisten tietoja seurantaa jo vuoden 2012 alusta lähtien.

Muut toimintatiedot, taulukko 51:

Tukiopetustuntien lukumäärä, kpl/v (tilastovuodesta 2011 lähtien)

Perusopetuksen opetustuntimäärään sisältyvät tukiopetustunnit. Perusopetuslain (628/1998) 13 §:n mukaan oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti.

Sosiaalipalveluiden toimintatilasto, taulukko 54:

Vammaisten työtoiminta, toiminnan piirissä asiakkaita 31.12 (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Vammaisten henkilöiden työtoiminta on toimintakykyä ylläpitävää ja edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla ei ole vammaisuuden takia edellytyksiä osallistua tai hakeutua tavanomaiseen työhön avoimille työmarkkinoille. Työtoimintaa järjestetään kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämissä työ- ja toimintakeskuksissa sekä tavallisilla työpaikoilla niin sanottuna avotyötoimintana. Työtoiminta on tyypillisesti tekstiili- ja puutöitä sekä yrityksille alihankintana tehtävää kokoonpano- ja pakkaustyötä.

Vammaisten henkilöiden työtoimintaan osallistuvan henkilön ja toiminnan järjestäjän välille ei synny työsopimuslain mukaista työsuhdetta. Työtoimintaan osallistuvien henkilöiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Lisäksi toimintaan osallistuvalle voidaan maksaa työosuusrahaa tai vastaavaa korvausta. Työtoimintaa järjestetään sosiaalihuoltolain (SHL) 27 e §:n ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (KVL) 2 §:n 4 kohdan perusteella.

Työ- ja päivätoimintaan osallistunut asiakas voidaan kirjata toimintatilastossa sekä työ- että päivätoiminnan asiakkaaksi.

Vammaisten päivätoiminta, toiminnan piirissä asiakkaita 31.12 (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Vammaisten henkilöiden päivätoiminta on kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttamista. Vammaisten henkilöiden päivätoimintaa järjestetään vaikeavammaisille henkilöille, joilla ei erittäin vaikean vammaisuuden takia ole edellytyksiä tehdä työtä tai osallistua sosiaalihuoltolain 27 e §:n mukaiseen työtoimintaan.

Päivätoimintaan osallistuvien toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin. Päivätoimintaan osallistuville ei makseta työosuusrahaa tai vastaavaa korvausta. Päivätoimintaa järjestetään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuista annetun lain (VPL) 8 b §:n ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (KVL) 2 §:n 4 kohdan perusteella.

Työ- ja päivätoimintaan osallistunut asiakas voidaan kirjata toimintatilastossa sekä työ- että päivätoiminnan asiakkaaksi.

Talous- ja toimintatilasto, taulukko 07:

Palvelusetelillä tarkoitetaan kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjälle myönnettyä sitoumusta korvata palvelujen tuottajan antaman palvelun kustannukset kunnan ennalta määrittelemään arvoon asti. Palvelusetelillä järjestetyissä palveluissa asiakas ei maksa asiakasmaksua kunnalle.

Kotihoidon palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Kotihoidon palvelusetelimenoihin luetaan kotipalvelun ja kotisairaanhoidon palvelusetelimenot.

Kotipalvelu sisältää kodinhoitoavun sekä asiakkaiden selviytymistä omissa kodeissaan tukevat kotipalvelun tukipalvelut, kuten kuljetus-, saatto-, ateria-, kylvetys- ja siivouspalvelut, vaatehuolto, turvapalvelut, lumityöapu, ilta- ja yötyöpartiotoiminta.

Kotisairaanhoito sisältää kotona annettavat terveyden- ja sairaanhoidon palvelut.

Palveluasumisen palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Palveluasumiseen annettujen palvelusetelien menot (sekä ympärivuorokautinen että ei-ympärivuorokautinen palveluasuminen). Palveluasumisessa palveluseteli voidaan antaa hoito- ja hoivapalveluihin ja siivous-, turva- ja muihin tukipalveluihin.

Terveydenhuollon palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Palvelusetelillä järjestetyt terveydenhuollon avohoidon, vuodeosastohoidon sekä suun terveydenhuollon palvelut. Kotisairaanhoidon palvelusetelimenot sisältyvät kotihoidon palvelusetelimenoihin.

Muut palvelusetelimenot (tilastovuodesta 2012 lähtien)

Muut palvelusetelillä järjestetyt toiminnot, jotka eivät sisälly kohtiin kotihoidon, palveluasumisen ja terveydenhuollon palvelusetelimenot.

Muut tilastoinnin muutokset

Sosiaalipalveluiden toimintatilasto, taulukko 54 (tilastovuodesta 2012 lähtien):

- Vanhusten laitospalveluiden ikäjaottelu poistuu (rivit 220 110 - 220 170)
- Vanhustenhuollon palveluasumisen ikäjaottelu poistuu (rivit 240 110 - 240 170)
- Vanhustenhuollon tehostetun palveluasumisen ikäjaottelu poistuu (rivit 240 193 - 240 197)
- Kotipalveluiden ikäjaottelu tarkentuu siten, että nykyinen ikäluokka 75–84-vuotiaat jaetaan kahdeksi: 75–79- sekä 80–84-vuotiaat (rivit 235 134 ja 235 340)
- Omaishoidon tuella hoidettujen lukumäärän ikäjaottelu tarkentuu siten, että nykyinen ikäluokka 75–84-vuotiaat jaetaan kahdeksi: 75–79- sekä 80–84-vuotiaat (rivi 240 617)

Lisäksi vuoden 2012 alussa kerättävään tilinpäätösarviotilastoon tulee seuraavat lisäykset (tilastovuodesta 2011 lähtien):

- lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat
- pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainat
- lyhytaikaiset lainat (yhteenlaskettuna lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnalta ja kuntayhtymältä, julkisyhteisöiltä sekä muilta luotonantajilta)
- pitkäaikaiset lainat (yhteenlaskettuna lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, kunnalta ja kuntayhtymältä, julkisyhteisöiltä sekä muilta luotonantajilta)
    - siitä: pitkäaikaiset lainat valtiolta
    - siitä: pitkäaikaiset lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä
    - siitä: pitkäaikaiset lainat sosiaaliturvarahastoilta

Muuta tilastointiin liittyvää

Kuntaliitossa valmistellaan päivitettyjä painoksia teoksista *Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset* sekä *Tililuettelomalli kunnille ja kuntayhtymille*. Molempien teoksien uudet versiot on tarkoitus julkaista vuoden 2012 alkukeväästä. Teoksiin on päivitetty tilastointiin liittyviä uudistuksia sekä kirjanpito-ohjeistuksia, jotka vaikuttavat myös tilastointiin. *Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset* oppaaseen on lisäksi lisätty kappale yhteistoiminta-alueiden kirjauksien selvennykseksi.

Lisätiedot:
Mikko Mehtonen, p. 09 771 2645, 050 592 8986
Anneli Heinonen, p. 09 771 2168, 050 548 0036

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut vuonna 2012

Sosiaaliturvamaksu

Sairausvakuutusmaksu

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti 10.11.2011 sairausvakuutusmaksujen maksuprosentit vuodelle 2012. Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksu pysyy vuonna 2012 samana kuin vuonna 2011, eli 2,12 %.

Kansaneläkemaksu

Kuntatyönantajan kansaneläkemaksu poistui vuoden 2010 alusta.

Sosiaaliturvamaksusta vapauttaminen eräissä kunnissa poistuu 2012

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamisesta eräissä kunnissa vuosina 2003–2009 annettu laki (1200/2002) on ollut voimassa Enontekiön, Inarin, Kemijärven, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Pellon, Posion, Sallan, Savukosken, Sodankylän, Utsjoen ja Ylitornion kunnissa sekä niin sanotuissa A-saaristokunnissa eli Hailuodon, Houtskarin, Iniön, Korppoon, Nauvon ja Velkuan kunnissa (kokeilualue) vuoden 2003 alusta lukien. Lakia muutettiin vuonna 2005 (1112/2005), jolloin lain voimassaoloa jatkettiin vuodesta 2006 vuoden 2009 loppuun saakka ja lain soveltamisalaan laajennettiin koskemaan yksityisten työnantajien lisäksi muun muassa myös kuntia ja kuntayhtymiä. Lisäksi samanlainen sosiaaliturvamaksuja koskeva kokeilu on toteutettu Kainuun maakunnassa vuosina 2005–2009 (1094/2004). Työnantajan sosiaaliturvamaksusta vapauttamista laajennettiin vuoden 2007 alusta vuoden 2009 loppuun seuraaviin kuntiin: Ilomantsi, Juuka, Lieksa, Nurmes, Rautavaara ja Valtimo (1056/2006). Myös näissä kunnissa maksuvapautus koskee myös kuntatyönantajia. Maksuvapautuksen vuotuinen enimmäismäärä on 30 000 €.

Kokeilua jatkettiin (1034/2008) vuonna 2009 toteuttavista kuntajaon muutoksista huolimatta Naantalin kaupungissa lakkautetun Velkuan alueella ja Länsi-Turunmaan kaupungissa lakkautettujen Houtskarin, Iniön, Korppoon ja Nauvon kuntien alueella niiden työnantajien osalta, joilla on kiinteä toimipaikka näissä lakkautetuissa kunnissa ja jotka ovat tehneet lain mukaisen aloitusilmoituksen ja käyttäneen maksuvapautusta vuoden 2008 loppuun mennessä.

Eduskunta päätti joulukuussa 2009 mainittujen vapauttamisten jatkamisesta sairausvakuutusmaksun osalta vuosina 2010 ja 2011 (1366–1367/2009).

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan kokeilua ei jatketa, joten sosiaaliturvamaksusta vapauttaminen poistuu siten yllämainittujen kuntien osalta vuonna 2012.

Työttömyysvakuutusmaksu

Kuntatyönantajan työttömyysvakuutusmaksuprosentit vuonna 2012 on 0,80 % palkkasummarajaan asti ja 3,20 % palkkasummarajaa ylittävältä osalta, eli samat kuin vuonna 2011. Palkkasummarajaa korotetaan 1 879 500 eurosta 1 936 500 euroon vuonna 2012. Myös vakuutetun työttömyysvakuutusmaksu pysyy vuonna 2012 samana kuin vuonna 2011, eli 0,60 %. Hallituksen esitys siitä, että vuodelle 2012 aikai-

semmin ehdotettuja työttömyysvakuutusmaksujen korotuksia ei toteuteta (132/2011) on hyväksytty eduskunnassa.

Eläkemaksut

Palkansaajan eläkemaksu

Alle 53-vuotiaan työntekijän eläkemaksu on vuonna 2011 ollut 4,7 %, ja 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien työntekijöiden työeläkemaksu on ollut 6,0 %. Korotettu maksu ei kuitenkaan koske ennen 1.1.1940 syntyneitä. Palkansaajien keskimääräinen eläkemaksu on siten kunta-alalla vuonna 2011 noin 5,1 % palkasta.

Alle 53 vuotiaan eläkemaksu nousee 5,15 %:iin vuonna 2012, ja 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien työntekijöiden eläkemaksu nousee 6,5 %:iin. Palkansaajien keskimääräinen eläkemaksu on siten kunta-alalla vuonna 2012 noin 5,6 % palkasta. Sosiaali- ja terveysministeriö on päättänyt palkansaajan maksusta 10.11.2011.

KuEL-maksu

Kuntasektorin keskimääräinen KuEL-kokonaismaksu on vuonna 2012 noin 29,2 prosenttia. Kun tästä vähennetään työntekijöiden keskimääräinen eläkemaksu 5,6 prosenttia, niin työnantajan keskimääräinen KuEL-maksu vuonna 2012 on 23,6 prosenttia, eli sama kuin vuonna 2011. Jäsenyhteisön todellinen työnantajamaksu poikkeaa yleensä keskimääräisestä maksusta. Kevan valtuuskunta vahvisti 9.12.2011 kunta-alan työnantajien eläkemaksut vuodelle 2012.

KuEL-maksu koostuu

- palkkaperusteisesta maksusta
- varhaiseläkemenoperusteisesta maksusta (varhe-maksu) ja
- eläkemenoperusteisesta maksusta.

Palkkaperusteinen maksu

Työnantajan palkkaperusteinen maksuprosentti on kaikille jäsenyhteisöille sama. Työnantajan palkkaperusteinen maksu 2012 on 16,35 % palkkojen kokonaismäärästä (16,1 % vuonna 2011). Tämä luku ei sisällä yllämainittua palkansaajan osuutta.

Varhe-maksu

Vuoden 2012 varhe-maksu perustuu niihin eläkemenoihin, jotka aiheutuvat 1.2.2009 –31.12.2012 alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä, työttömyyseläkkeistä ja yksilöllisistä varhaiseläkkeistä sekä kuntoutustuista. Maksussa on kolme maksu-luokkaa, jotka määräytyvät KuEL-palkkasumman suuruuden perusteella. Vahvistetut palkkasumma-rajat vuodelle 2012 ovat seuraavat:

Maksuluokka	**KuEL-palkkasumma**
pientyönantaja	alle 1,9365 milj. euroa
keskisuuri työnantaja	1,9365 – 30,984 milj. euroa
suurtyönantaja	yli 30,984 milj. euroa

Varhe-maksun kokonaismäärä on vuonna 2012 edelleen noin 1,0 % palkkasummasta. Maksun kokonaismäärä on 160 miljoonaa euroa eli 7 miljoonaa euroa enemmän kuin

vuonna 2011. Keva ilmoittaa varhe-maksujen ennakkomaksun tarkan määrän tammikuussa 2012 samalla, kun varhe-maksun euromääräiset laskut lähetetään.

Pientyönantajien varhe-maksu on käytännössä hyvin lähellä keskimääräistä maksun tasoa eli noin 1,0 % palkkasummasta.

Keskisuurten työnantajien varhe-maksu perustuu osittain työnantajan omien eläketapausten perusteella määräytyvään maksuun ja osin kaikkien keskisuurten työnantajien eläketapausten perusteella määräytyvään yhteisvastuulliseen maksun osaan. Yhteisvastuullinen maksun osa on sitä suurempi, mitä pienempi palkkasumma on ja päinvastoin. Kun palkkasumma on lähellä alarajaa, maksu on lähellä keskimääräistä maksua eli noin 1,0 % palkkasummasta. Lähellä ylärajaa maksu määräytyy lähinnä työnantajan omien eläketapausten perusteella ja on useimmiten parhaiten arvioitavissa aikaisemman maksun tason perusteella lisäämällä siihen maksun keskimääräinen nousu.

Suurtyönantajien varhe-maksu voidaan paremmin kuin muissa varhe-maksun luokissa arvioida aikaisemman toteuman perusteella.

Eläkemenoperusteinen maksu

Eläkemenoperusteisen maksun määrä suhteessa KuEL-palkkasummaan laskee 0,25 prosenttiyksikköä 6,25 prosenttiin. Maksun kokonaismäärä on 1 001 miljoonaa euroa eli 9 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2011.

VaEL-maksu

Alustavat kuntatyönantajien keskimääräiset VaEL-kokonaismaksuprosentit ovat seuraavat:

	2011	**2012**
Työnantajat (keskimäärin)	20,65	19,86
Työntekijän osuus	5,1	5,6
Kokonaismaksuprosentti	25,75	25,46

Budjetointiohje VaEL-kokonaismaksuprosentista vuodelle 2012, johon sisältyy työntekijän osuus, on lähetetty kunnille heinäkuussa. Lopulliset kuntakohtaiset VaEL-kokonaismaksuprosentit vuodelle 2012 vahvistetaan ja ilmoitetaan kunnille vuoden 2011 lopussa, kun VaEL-maksuun sisältyvä hoitokuluprosentti on vahvistettu.

Liitteessä 4 on yhteenveto vuosien 2008–2012 sosiaalivakuutusmaksuista.

Lisätietoja Kevassa antaa:
Jarmo Helminen
etunimi.sukunimi@keva.fi
johtaja, rekisteri ja maksuosuudet
p. 010 314 2387

Lisätietoja Kuntaliitossa antavat:
Jan Björkwall, p. 09 771 2085, 050 522 2789
Juhani Turkkila, p. 09 771 2095, 050 66 747

Perus- ja viivästyskorko 1.6.–30.6.2012

Peruskorko

Valtiovarainministeriö on vahvistanut peruskoroksi 2,0 prosenttia ajalle 1.1.–30.6.2012. Peruskorko on myös 1.7–31.12.2011 ollut 2,0 prosenttia.

Peruskorko vahvistetaan puolivuosittain, ja se määräytyy vahvistamista edeltävien kolmen kalenterikuukauden aikana julkaistujen 12 kuukauden Euriborkorkojen keskiarvosta. Valtiovarainministeriö vahvistaa peruskoron pyöristettynä lähimpään prosenttiyksikön neljäsosaan.

Viivästyskorko

Viivästyskoron määrittämisessä käytettävä viitekorko on 1.7–31.12.2011 ollut 1,5 prosenttia. Viivästyskorko samana ajanjaksona on siten ollut 8,5 prosenttia.

Suomen Pankki ilmoittaa viivästyskoron määrittämisessä käytettävän viitekoron. Viivästyskorko on viitekorko lisättynä korkolain mukaisella 7 prosenttiyksiköllä. Viivästyskoron määrittämisessä käytettävä viitekorko on nyt Euroopan keskuspankin viimeisimpään perusrahoitusoperaatioon ennen kunkin puolivuotiskauden ensimmäistä kalenteripäivää soveltama korko pyöristettynä ylöspäin lähimpään seuraavaan puoleen prosenttiyksikköön. Tätä viitekorkoa sovelletaan seuraavan kuuden kuukauden ajan.

Tiedon viivästyskorosta ajalle 1.1.–30.6.2012 saa vuodenvaihteen tienoilla nopeimmin Suomen Pankin Internet-sivulta, osoitteesta: http://www.suomenpankki.fi asiakohdasta korot. Koroista tiedotetaan myös tiedotusvälineissä.

Lisätiedot:
Jari Vaine, p. 09 771 2018, 050 562 7687

Muutoksia kuntatalousyksikössä

Kuluvan syksyn aikana on kuntatalousyksikössä tapahtunut useita henkilövaihdoksia.

Verotuksen asiantuntijaksi on valittu Jukka Hakola 15.8.2011 alkaen. Jukka Hakolan vastuualueeseen kuuluu verotuksen edunvalvonta, kehittäminen ja verotukseen liittyvä koulutus. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2086 sekä 050 411 7112.

Erityisasiantuntijaksi kuntatalousyksikön talouden ohjaustiimiin on valittu Mikko Mehtonen 1.9.2011 alkaen. Mikko Mehtosen tehtäviin kuuluu muun muassa kustannuslaskennan ja tuottavuuden seuranta ja kehittäminen. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2645 sekä 050 592 8986.

Avustavaksi asiantuntijaksi on valittu Benjamin Strandberg 1.9.2011 lukien. Benjamin Strandbergin työtehtäviin kuuluu mm. rahoitukseen (verotukseen) sekä talouden ohjaukseen liittyvät tehtävät. Benjaminin tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2082 sekä 050 594 0603.

Jari Vaine on valittu rahoituksen ja sijoitustoiminnan erityisasiantuntijaksi 1.12.2011 alkaen. Hänet tavoittaa puhelinnumerosta 09 771 2018 sekä 050 562 7687.

Kehittämispäällikkö Jouko Heikkilä vastuualueena kuntien valtionosuudet on siirtynyt eläkkeelle 16.12.2011. Hänen tehtäviään jatkaa Sanna Lehtonen. Sanna Lehtosen puhelinnumerot ovat 09 771 2079 sekä 050 575 9090.

Kehittämispäällikkö Mikael Enberg on 1.12.2011 siirtynyt Kauniaisten kaupungin talousjohtajaksi. Hän jatkaa kuitenkin Kuntaliiton palveluksessa osa-aikaisena (20 %).

Lisätiedot:
Timo Kietäväinen, p. 09 771 2700, 0400 486 043
Reijo Vuorento, p. 09 771 2078, 050 66 741

ELÄKEMAKSUT PALVELUJEN TUOTANNON MUUTOKSISSA

Keva on laatinut oppaan kuntapalvelujen uudistusten vaikutuksista eläkemaksuihin. Se sisältää laajat ja perusteelliset arviot kuntien yhteistoimintaan ja kuntaliitoksiin liittyvien muutosten vaikutuksista eläkemaksuihin.

Kuntapalvelujen tuottamistapojen muutoksilla on aina vaikutuksia myös eläkemaksuihin. Ohjeet ovat yleisluontoisia – jokainen tilanne on omansa. Toivomme, että tästä on apua selvittäessänne oman kuntanne suunnitelmien vaikutusta eläkemaksuihin.

Toivomme myös, että otatte yhteyttä Kevaan jo siinä vaiheessa, kun suunnittelette muutoksia palvelujen tuottamisessa.

Lisätietoja toimintojen muutoksien vaikutuksista eläkemaksuihin antavat johtaja, rekisteri ja maksuosuudet Jarmo Helminen, puh. 020 614 2387 ja erityisasiantuntija Satu Ruuskanen puh. 020 614 2834, sähköposti etunimi.sukunimi@keva.fi.

Lisää tietoa aiheesta sekä muiden asiantuntijoidemme yhteystiedot löydät verkkosivuiltamme osoitteessa www.keva.fi/tyonantajille.

Hyvää joulua
ja
onnellista uutta vuotta 2012!

Yleinen taloudellinen tilanne

Muuttuja	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
(%-muutos)					
Tuotanto (määrä)	-8,2	3,6	2,6	0,4	1,7
Palkkasumma	-1,1	2,2	5,0	3,8	4,0
Ansiotaso	4,0	2,6	2,8	3,4	2,6
Työllisyys (määrä)	-2,9	-0,4	1,0	-0,3	0,1
Inflaatio	0,0	1,2	3,5	2,7	2,2
(%-yksikköä)					
Työttömyysaste	8,2	8,4	7,9	8,1	8,0
Verot/BKT	42,5	42,1	43,1	43,3	43,3
Julkiset menot/BKT	55,9	55,3	54,7	55,4	55,7
Rahoitusjäämä/BKT	-2,7	-2,8	-1,2	-1,4	-1,5
Julkinen velka/BKT	43,3	48,3	49,4	52,1	54,0
Vaihtotase/BKT	2,1	1,9	0,3	0,9	1,1
Euribor 3 kk, %	1,2	0,8	1,4	1,3	1,9
10 vuoden korko, %	3,7	3,0	3,0	2,7	3,6

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto LAUSUNTO 101 1 (3)

4.10.2011

INVESTOINTIHYÖDYKKEEN VALMISTUKSEN KIRJANPIDOLLINEN KÄSITTELY

1 Lausuntopyyntö

Kaupunki A on pyytänyt pyytää kuntajaostolta lausuntoa investointimenojen kirjanpitokäsittelystä silloin, kun niihin liittyy sekä omaa valmistusta että määrältään olennaisia ulkoisia ostoja. Hakija esittää käsittelyksi seuraavaa:

Palkat ja sivukulut sekä matkakulut
Palkat ja sivukulut sekä matkakulut kirjataan tuloslaskelmaan. *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta ko. erät aktivoidaan taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain.

Varastosta ostot investointikohteelle - tasevarasto:
Varastosta ostot aktivoidaan taseeseen investointikohteille *Valmistus omaan käyttöön* -tilin kautta taseeseen pääsääntöisesti kuukausittain ja tulot kirjataan varastolle.

Ostolaskut:
Ostolaskut (esim. urakoiden maksuerät ja muut palveluiden ostot) aktivoidaan suoraan taseeseen. Vuoden aikana investoinnit kirjataan ao. pysyvien vastaavien tilille silloin kun se on mahdollista. Näistä voidaan mainita esimerkkinä muun muassa *Maa- ja vesialueet* sekä *Koneet ja kalusto*.

Rakennusten ja kiinteiden rakenteiden kustannukset kirjataan rakentamisvaiheessa tilikauden aikana useimmiten tilille *Keskeneräiset hankkeet*. Vuoden aikana valmistuneet kirjataan tilinpäätöksessä ao. pysyvien vastaavien tileille. Vuodenvaihteessa keskeneräiset jäävät saldoksi tilille *Keskeneräiset hankkeet* vuoden aikana.

Hakijan mukaan mm. urakoiden maksuerien kirjaaminen investointikohteelle *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen muuttaisi hakijan aiempaa kirjauskäytäntöä ja heikentäisi vertailtavuutta muihin kaupunkeihin, jotka eivät noudata samaa kirjaustapaa. Lisätietona hakija toteaa, että useimmiten kaupungin oman työn osuus (henkilöstö- ja matkakustannukset ja konevarikko) ovat hyvin vähäisiä verrattuna ostopalveluiden määrään investointihankkeille, monissa hankkeissa alle 10 % kaikista kuluista. Hakijan mielestä oletettavaa on, että etenkin tuloslaskelman palveluiden ostojen tilille tulisi huomattavasti investointeihin kohdistuvia kuluja, jotka on oikaistu erillisellä *Valmistus omaan käyttöön* -erällä.

2. Perustelut

2.1 Kirjanpitolaki

Kirjanpitolaissa ei ole erikseen säädetty omaan käyttöön otettujen hyödykkeiden kirjaamisesta. Kirjanpitoasetuksen (1339/1997) kululajikohtaisessa tuloslaskelmakaavassa (1:1.1 §) esitetään erän *Liikevaihto* jälkeen erä *Valmistus omaan käyttöön*.

Valmistus omaan käyttöön -erä on yhteinen oikaisuerä, tuloutuserä, useille menotileille. Tällöin tuloslaskelmasta ilmenevien menojen rakenne ei välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa kulurakenteesta. Kirjanpitolain (1336/1997) oikeiden ja riittävien tietojen vaatimuksen (3:2 §) täyttämiseksi voidaan tarvita liitetieto selventämään omaan käyttöön valmistuksen erän sisältöä, jos erä on tuloksen arvioinnin kannalta merkittävä.

Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää menonsiirtoja, jolloin yksittäisiltä menotileiltä tehdään menonsiirtokirjaukset pysyvien vastaavien tilille, kun hyödyke otetaan omaan käyttöön pysyvänä vastaavana käytettäväksi.

Kirjanpitolain yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluu johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen (3:1 § 2-k). Tämä tarkoittaa, että valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti tilikaudesta toiseen.

2.2 Kuntajaoston yleisohjeet

Kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta on kirjanpitolain mukaisesti esitetty kaksi vaihtoehtoista tapaa omaan käyttöön valmistuksen kirjausmenettelyistä.

Yleisohjeen mukaan omaan käyttöön valmistettavan aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen arvo esitetään tuloslaskelmassa toimintatuottojen jälkeen omana nimikkeenään *Valmistus omaan käyttöön.* Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus tilikauden tulokseen eliminoidaan silloin, kun aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin. Yleisohjeessa tätä menettelyä pidetään ensisijaisena. Tältä osin yleisohje poikkeaa kirjanpitolautakunnan lausunnossa 164/1976 esitetystä. Lausunnon mukaan omaan käyttöön valmistuksen aiheuttamat menot olisi ensisijaisesti pyrittävä hyvittämään eri menotileiltä jo tilikauden aikana. Jos tämä ei olisi mahdollista, menonsiirtoerät esitettäisiin hankintamenon perusteisesti tuloslaskelman kohdassa *Valmistus omaan käyttöön*. Jos kuluja peruuttava erä ei olisi oleellinen, se voitaisiin myös sisällyttää muihin muuttuviin kuluihin niitä vähentämättä. Tällaisten menojen määrä olisi selvitettävä erikseen kustannuslaskennan tai -laskelmien avulla.

Tuloslaskelmassa esitettyyn omaan käyttöön valmistuksen määrään ja taseeseen aktivoitavaan pysyvien vastaavien hyödykkeen hankintamenoon ei voi sisältyä olennaisia sisäisiä katteita, vaan sisäiset katteet on eliminoitava pysyviin vastaaviin aktivoitavasta hankintamenosta.

Toisena vaihtoehtona kuntajaoston yleisohjeessa on, että valmistus omaan käyttöön voidaan käsitellä myös siten, että tuloslaskelmaan kirjattuihin menoihin ei sisällytetä aktivoitavien pysyvien vastaavien hyödykkeen valmistusmenoja. Oman käytön osuus käsitellään menonsiirtona siten, että osuus vähennetään tuloslaskelmaan kirjatuista menoista ja aktivoidaan pysyviin vastaaviin. Tällöin mm. tuloslaskelman henkilöstökulut eivät sisällä aktivoituja henkilöstömenoja. Menonsiirtomenettelyssä tuloslaskelmassa ei käytetä toimintatuottojen jälkeen erää *Valmistus omaan käyttöön.*

Kuntajaoston yleisohjeessa ei ole ohjeistettu menojen kirjaamista suoraan aktiivaksi taseeseen, vaan annettu vaihtoehtoiset menettelyt oman valmistuksen menojen ja niiden oikaisun tulosvaikutteisesta kirjaamisesta.

3 Kuntajaoston kannanotto

Kunta voi hankkia pysyvien vastaavien hyödykkeitä joko rakentamalla itse tai rakennuttaa sen ulkopuolisella urakoitsijalla taikka ostaa jo olemassa olevan valmiin hyödykkeen.

Omajohtoinen rakentaminen

Kuntien taloustilastoinnissa omajohtoisella rakentamisella tarkoitetaan aktivoitavien pysyvien vastaavien hankinnassa sellaista rakennustoimintaa, jossa kunta tai kuntayhtymä kantaa kokonaisvastuun rakentamisesta. Kunta tai kuntayhtymä maksaa tällöin muun muassa työntekijöitten palkat sosiaalikustannuksineen eli toimii työnantajana yleensä pääosalle työntekijöitä. Sivu- ja alaurakat (esimerkiksi vesijohtotyöt, maalaustyöt) saatetaan teettää eri yrityksillä, mutta nämä vastaavat vain omasta osaurakastaan.

Kun kunta itse rakentaa pääasiallisesti hyödykkeen omaa henkilökuntaa käyttäen ja mahdollisesti voi käyttää joiltakin osin myös ali- tai sivu-urakoita, silloin toimintaa voidaan pitää valmistuksena omaan käyttöön. Kuntajaosto pitää perusteltuna tällaisen hankkeen kaikkien menojen kirjaamista tuloslaskelman kulutileille ja *Valmistus omaan käyttöön* -erän avulla aktivoitavaksi taseeseen. Jos kunnalla on merkittävästi omaa rakennustoimintaa, silloin *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttäminen on järkevämpää kuin suorien menonsiirtojen käyttäminen tilitapahtumien suuren määrän vuoksi. *Valmistus omaan käyttöön* -erän käyttämisen etuna on myös, että muun muassa kaikki henkilöstökulut sisältyvät tuloslaskelmaan ja siten yksinkertaistavat niiden käsittelyä.

Rakennuttaminen

Rakennuttamisella tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sellaista rakentamista, jossa kunta tai kuntayhtymä teettää rakennushankkeen ulkopuolisilla urakoitsijoilla joko kokonaisurakkana tai jaettuina urakoina. Kunta tai kuntayhtymä vastaanottaa rakennuksen sen valmistuttua eikä toimi työnantajana rakentamisen aikana.

Kuntajaosto pitää perusteltuna rakennuttamalla hankitun pysyvän vastaavan hyödykkeen urakoista aiheutuvien menojen merkitsemistä ensisijaisesti suoraan taseeseen rakentamisvaiheen aikana keskeneräisiin hankkeisiin ja hankkeen valmistumistilikaudella siirtää asianomaiseen hyödykeryhmään. Jos tällaiseen hankkeeseen liittyy vähäisiä kunnan oman henkilöstön työstä aiheutuvia henkilöstö-, matka- ja muita kustannuksia, esimerkiksi rakennuttajan rakennustyön valvojan tai konevarikon kuluja tms. menoja, nämä menoerät kirjataan ensisijaisesti tuloslaskelmaan kuluksi ja siirretään *Valmistus omaan käyttöön* -erää käyttäen kyseiselle aktivoitavalle hankkeelle menoksi. Jos rakennuttajana toimii kunnan liikelaitos tai muu taseyksikkö, myös näissä tilanteissa menetellään samalla tavoin.

Toisena vaihtoehtona tällaiset menot voidaan kohdistaa suorina menonsiirtoina aktivoitavalle hankkeelle. Johdonmukaisuuden periaatteen mukaan kunnassa noudatetaan jatkuvasti valittua tapaa.

Ostaminen valmiina

Investointihyödykkeiden ostamisella valmiina tarkoitetaan kuntien taloustilastoinnissa sitä, että pysyvien vastaavien investointihyödyke tai arvopaperi on ostettu jo ”olemassa olevana” siten, että koko kansantalouden tasolla ei ole tapahtunut pääomatavaroiden lisääntymistä, vaan ainoastaan omistaja on vaihtunut (esim. osakkeet, osuudet, kalusto, maa- ja vesialueet, valmiit rakennukset ja rakennelmat, ns. valmiit tuotteet). Valmiina ostettujen aktivoitavien hyödykkeiden hankintamenot merkitään suoraan taseeseen luonteensa mukaiseen hyödyke-erään.

4 Kuntajaoston lausunto

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenojen kirjaamisessa menetellään edellä kannanotossa selostetulla tavalla. Valittua menettelytapaa noudatetaan jatkuvasti.

Kuntayhtymän sekä kunnan ja kuntayhtymän omistaman osakeyhtiön kuuluminen kuntakonserniin

1 Lausuntopyyntö

1.1 Varsinainen lausuntopyyntö

A:n kaupunki pyytää lausuntoa,

1. voidaanko sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin kuntayhtymä-tytäryhteisönä ja

2. voidaanko kaupungin suoran omistuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kautta tulevan välillisen omistuksen tuottama äänivalta huomioon ottaen yhtiö Y:n katsoa kuuluvaksi kaupunkikonserniin tytäryhteisönä

jäljempänä esitettyjen kuntayhtymän omistusosuuksien ja perussopimuksen määräysten sekä yhtiön omistusosuuksien ja osakassopimuksen perusteella.

1.2 Kuntayhtymän taustatietoja

A:n ja B:nkaupungit sekä C:n ja D:n kunnat ovat perustaneet E:n kuntayhtymän (jäljempänä Kuntayhtymä). Kuntayhtymän peruspääoman suhteellinen osuus jakaantuu 31.12.2010 tilanteen mukaan kunnittain seuraavasti:

A 59,83 %
B 17,33 %
C 10,95 %
D 11,89 %

Yhtymävaltuusto muodostuu 15 jäsenestä, joista A nimeää 7 jäsentä, B 4 jäsentä, C 2 jäsentä ja D 2 jäsentä. Perussopimuksen 7 §:n mukaan kunnan äänivalta perustuu kunnan asukasluvun osuuteen yhteistoiminta-alueen asukasluvusta. Kunnan äänivalta jaetaan valtuustokausittain kunnan edustajien kesken yhtä suuriin osiin. Äänivalta on jäsenkohtainen. Asukaslukuna käytetään kunnallisvaalia edeltävän vuoden asukaslukua 31.12.

Äänestystilanteissa päätökset tehdään 60 %:n äänivallan enemmistöllä. Tätä säännöstä ei sovelleta henkilövaaleissa eikä mikäli lainsäädännöstä muuta johtuu.

31.12.2010 tilanteen mukaan asukasluvun mukainen kunnittainen äänivalta jakaantuu seuraavasti:

A 54,80 %
B 23,38 %
C 11,86 %
D 9,96 %

Perussopimuksen 9 §:n mukaan yhtymävaltuusto valitsee jäsenkuntien esittämistä ehdokkaista yhtymähallitukseen viisitoista jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen, seuraavasti:

A 7 jäsentä ja varajäsentä
B 4 jäsentä ja varajäsentä

C 2 jäsentä ja varajäsentä
D 2 jäsentä ja varajäsentä

Yhtymähallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtymävaltuusto valtuustokaudeksi kerrallaan pääsääntöisesti eri kunnista.

Perussopimuksen 10 §:n mukaan yhtymähallituksen äänivallan osalta noudatetaan samaa kuin yhtymävaltuuston osalta on äänivallasta määrätty.

1.3 Yhtiön taustatietoja

Edellä mainitut kaupungit ja kunnat sekä kuntayhtymä ovat perustaneet Y Oy:n (jäljempänä Yhtiö), joka vastaa ko. yhteisöjen tietohallintopalvelujen tuottamisesta. Yhtiön osakkeiden määrä ja omistusosuus jakaantuvat seuraavasti:

Osakkeen omistaja	Osakkeiden määrä	Omistusosuus %
A	30	30
B	15	15
C	5	5
D	5	5
E kuntayhtymä	45	45

Yhtiön osakassopimuksen 6. kohdan mukaan jokaisella osakkaalla on oikeus nimetä hallitukseen yksi jäsen. Yhtiön hallitukseen kuuluu viisi jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Yhtiön hallitus muodostetaan siten, että siihen valitaan kunkin osakaskunnan kunnallisjohtaja ja henkilökohtaiseksi varajäseneksi kunnallisjohtajan sijainen sekä Kuntayhtymän toimitusjohtaja ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen toimitusjohtajan sijainen.

2 Lausunnon perustelut

2.1 Kuntalaki (265/1995)

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 68–70 §:n soveltamisesta (67.1 §).

Kuntalain 68 a §:n 1 ja 2 momenttien mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Kunnan konsernitilinpäätös laaditaan kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä niiden kuntayhtymien, joissa kunta on jäsenenä, tilinpäätösten yhdistelmänä.

2.2 Kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta (2009)

Yleisohjeen mukaan *kuntakonsernilla* tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräysvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta toisessa yhteisössä.

Yleisohjeen mukaan kunnalla tai kuntayhtymällä on määräysvalta muussa yhteisössä, kun sillä on

- enemmän kuin puolet yhteisön kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Äänestenemmistön perustana voi olla omistus, jäsenyys, yhtiöjärjestys, yhtiösopimus tai niihin verrattavat säännöt tai muu sopimus, tai
- oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen jäsenistä tai siihen verrattavan toimielimen jäsenistä taikka sellaisen toimielimen jäsenistä, jolla on oikeus edellä mainittuun nimittämiseen tai erottamiseen.

Kunnan tai kuntayhtymän *tytäryhteisöllä* tarkoitetaan niitä osakeyhtiöitä, kuntayhtymiä, liikelaitoskuntayhtymiä, yhdistyksiä, muita yhteisöjä ja säätiöitä, joissa kunnalla tai kuntayhtymällä yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräysvalta.

Konsernitilinpäätöksen laativa kunta on kuntakonsernin *emoyhteisö*. Emoyhteisöasema perustuu määräysvaltaan toisessa kirjanpitovelvollisessa.

Konserniyhteisöllä tarkoitetaan emoyhteisönä toimivaa kuntaa sekä sen tytäryhteisöä.

Kuntayhtymä yhdistellään aina kunnan konsernitilinpäätökseen riippumatta siitä, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja velvoitteista, sekä siitä, miten kunnan äänivaltaa on sopimuksilla rajoitettu. Vastaavalla tavalla myös liikelaitoskuntayhtymä yhdistellään aina sen jäsenten konsernitilinpäätökseen. Kuntayhtymä, joka ei ole kunnan tai kuntayhtymän tytäryhteisö, ei kuulu kuntakonserniin, mutta sen tilinpäätös yhdistellään aina kunnan ja/tai kuntayhtymän konsernitilinpäätökseen.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään kunnan konsernitilinpäätökseen aina suhteellisella menetelmällä, vaikka kunnalla olisi määräysvalta kuntayhtymässä. Käytännössä jäsenten äänivaltaa on kuntayhtymän perussopimuksissa usein rajoitettu siten, ettei yksittäisellä jäsenellä ole määräysvaltaa kuntayhtymässä.

2.3 Kirjanpitolaki (1336/1997) ja kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta (7.11.2006)

Konsernisuhde perustuu KPL 1:5.1 §:n ja saman luvun 6 §:n mukaan määräysvaltaan toisessa yrityksessä. Kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä (kohdeyritys), kun sillä on:

1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai

2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö (KPL 1:5.1 §).

Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5.2). Kohdeyrityksen kokonaisäänimäärän laskemiseksi vähennetään ne äänet, jotka liittyvät kohdeyritykselle itselleen tai sen KPL 1:6 §:ssä tarkoitetulle tytäryritykselle kuuluviin osakkeisiin tai osuuksiin. Omissa nimissään mutta toisen lukuun toimivan henkilön eli bulvaanin äänimäärät luetaan kuuluvaksi sille, jonka lukuun toimitaan (1:5.4 §).

KPL 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko äänten enemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Jos määräysvalta kohdeyrityksessä ei ole johdettavissa pelkästään osakkeiden tai muun omistusosuuden perusteella, silloin se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yhteisöillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö.

KPL 1:6 §:ssä määritellään käsitteet konserniyritys, emoyritys ja tytäryritys.

Säännöksen 1 momentin mukaan kirjanpitovelvollisella, jolla on KPL 5 §:n mukainen määräysvalta kohdeyrityksessä, on emoyritys ja kohdeyritys on sen tytäryritys. Emoyritys tytäryrityksineen muodostaa konsernin. Emoyritystä ja sen tytäryrityksiä kutsutaan kirjanpitolaissa konserniyrityksiksi.

Säännöksen 2 momentissa säädetään, että kohdeyritys on kirjanpitovelvollisen tytäryritys KPL 5 §:n mukaisin määräysvaltaperustein myös silloin, kun kirjanpitovelvollisella on yhdessä yhden tai useamman tytäryrityksensä kanssa taikka kirjanpitovelvollisen tytäryrityksellä yksin tai yhdessä muiden tytäryritysten kanssa on määräysvalta kohdeyrityksessä.

Kirjanpitolain säännöksiä sovelletaan myös kuntakonsernissa kuitenkin niin, että käytetään käsitteitä konserniyhteisö, emoyhteisö ja tytäryhteisö.

2.4 Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto 79/2007

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut lausunnon 79/20.3.2007 *Konsernisuhteen muodostuminen kuntakonsernissa*. Tässä tapauksessa yhtiössä oli kahdeksan osakasta, joista yksi osakaskunta omisti 4864 osaketta (64,68 %) ja muut osakaskunnat loput, yhteensä 2656 osaketta (35,32 %). Yhtiöjärjestyksessä hallituksen kokoonpanoksi oli sovittu 10 varsinaista jäsentä ja heille 1-2 henkilökohtaista varajäsentä. Hallitus oli päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä oli saapuvilla. Hallituksen kokouksessa päätökseksi tuli se mielipide, jota kannatti 6/10 annetuista äänistä.

Yhtiön hallintoa koskevassa osakassopimuksessa oli lisäksi sovittu, että hallitukseen viisi jäsentä ja heille varajäsenet nimesi enemmistöosakas ja viisi jäsentä ja heille varajäsenet nimesivät muut osakkaat. Hallituksen puheenjohtaja valittiin enemmistöosakkaan nimeämästä jäsenehdokkaasta. Osakassopimuksessa oli lisäksi sovittu, että hallituksen päätökseksi tuli se ehdotus, jota kannatti vähintään 6/10 annetuista äänistä.

Osakassopimuksessa oli sovittu määräenemmistösäännöksiä myös yhtiökokouksessa päätettäville asioille osakeyhtiölaissa säädettyjen määräenemmistösäännösten lisäksi. Sen mukaan yhtiökokouksessa oli tehtävä päätös ¾ enemmistöllä kaikista osakkaiden osakkeista ja äänistä sekä vähintään kolmen osakkaan kannattamana seuraavissa asioissa:

1) Yhtiön toiminnan lakkaaminen tai purkaminen tahi olennainen supistaminen taikka laajentaminen,
2) Osakepääoman korottaminen tai alentaminen, omien osakkeiden lunastaminen sekä optioiden, vaihtovelkakirja- ja optiolainojen liikkeellelasku ja niiden ehtojen muutokset,
3) Yhtiön sulautuminen, eriytyminen tai jakautuminen

Lausunnon kannanotossa kuntajaosto totesi, että ”kirjanpitolain 1:5.1-2 §:n mukaan määräysvallan saa aikaan joko ääntenenemmistö tai hallituksen taikka vastaavan toimielimen jäsenten enemmistön nimittämis- tai erottamisoikeus. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Yritys ei kuitenkaan voi kuulua samanaikaisesti kahteen eri konserniin. Jos määräysvalta kohdeyrityksessä ei ole johdettavissa pelkästään osakkeiden omistusosuuden perusteella, silloin se luetaan siihen konserniin, johon kuuluvilla yrityksillä on oikeus nimittää tai erottaa hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsenten enemmistö.”

Kuntajaosto antoi lausunnon, jonka mukaan ”kohdeyhteisön tilinpäätös yhdistellään sen kunnan konsernitilinpäätökseen, jolla on määräysvalta kirjanpitolain 1:5 §:n mukaisesti omistukseen perustuvan äänimäärän perusteella. Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta.”

3 Kuntajaoston lausunto

Kuntayhtymä on hakijan kuntakonserniin kuuluva tytäryhteisö, koska kunnalla on enemmän kuin puolet kuntayhtymän peruspääoman jäsenosuuksien tuottamasta äänimäärästä (Kuntajaoston konserniyleisohje 2010). Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon perussopimukseen sisältyvää äänestysrajoitusta (KPL 1:5,2 §). Tytäryhteisöasemasta riippumatta yhdistely kunnan konsernitilinpäätöksessä tehdään suhteellisesti kunnan osuuden perusteella kuntayhtymän peruspääomasta.

Osakeyhtiöön, jossa kunnalla yksin tai yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa tai kunnan tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta, sovelletaan KPL 1:6.1 §:n tytäryhteisöasemaa koskevaa säännöstä. Kun hakija omistaa Yhtiön osakkeista 30 % ja sen tytäryhteisöasemassa oleva kuntayhtymä omistaa 45 %, on niillä yhdessä yli puolet Yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Tällä perusteella kunnalla on KPL 1:5.1 §:n 1) kohdan mukainen määräysvalta Yhtiössä.

Ääniosuutta laskettaessa ei oteta huomioon lakiin tai kohdeyrityksen yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin sisältyvää äänestysrajoitusta. Hakijan tarkoittaman Yhtiön kohdalla ei mainittuja rajoituksia kuitenkaan ollut.

Jokaisella viidellä osakkaalla on oikeus nimetä viisijäseniseen hallitukseen yksi jäsen ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Näin ollen säännöstä oikeudesta nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä ei sovelleta hakijan tarkoittaman Yhtiön tytäryhteisöaseman määrittämisessä.

Vähemmistöosuus yhtiöstä erotetaan todellisen omistusosuuden mukaisena. Tällöin otetaan huomioon yhtiön muiden omistajien osuus välittömänä vähemmistöosuutena sekä kuntayhtymän muiden jäsenkuntien osuus välillisenä vähemmistöosuutena.

Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja

(Prosenttia maksun perusteena olevasta palkasta)

MAKSU/VUOSI	*2008*	*2009*	*2010*	*2011**	*2012***
SOSIAALITURVAMAKSUT					
** kansaneläkevakuutus*	*1,851*	*1,25 a)*	0	0	0
** sairausvakuutus*	*1,97*	*2,00*	*2,23*	*2,12*	*2,12*
TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU	*2,90 b)*	*2,70 c)*	*2,95 d)*	*3,20 e)*	*3,20 e)*
KuEL-maksu (keskimäärin)	*23,81*	*23,63*	*23,60*	*23,60*	*23,60*
VaEL-maksu (keskimäärin)	*22,07*	*22,11*	*21,83*	*21,65*	*19,86*
MUUT (keskimäärin)	*1,3*	*1,3*	*1,3*	*1,3*	*1,3*
Työnantajan maksut (keskim.)	***31,65***	***30,80***	***29,90***	***30,03***	***29,85***
Vakuutetun eläkemaksu (keskim. f))	*4,4*	*4,6*	*4,8*	*5,1*	*5,6*

a) 1.1.-31.3.2009 maksu on 1,851 ja 1.4. alkaen 1,05 %

b) 0,70 % palkkasumman ensimmäiseen 1 686 000 euroon asti

c) 0,65 % palkkasumman ensimmäiseen 1 788 000 euroon asti

d) 0,75 % palkkasumman ensimmäiseen 1 846 500 euroon

e) 0,80 % palkkasumman ensimmäiseen 1 879 500 euroon asti vuonna 2011 ja 1 936 500 euroon vuonna 2012

f) Työntekijöiden eläkevakuutusmaksu eriytyi vuodesta 2005 alkaen alle 53-vuotiaiden ja 53-vuotta täyttäneiden työntekijöiden maksuprosentiksi